

ВОЛЯ НАРОДАМ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВОЛЯ ЛЮДИНІ!



СУРМА

1949.

1. листопада

Ч. 13 - 14.

ВИДАННЯ
ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН
ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ

Листопадові рефлексії

Дня Першого Листопада Року Божого 1918 на вежі ратуша у Львові гордо замаяв синьо-жовтий прапор Української Держави, а на вулицях міста з'явилися українські військові частини. А в тім не тільки у Львові. В цю осінню ніч стався державний переворот у всіх містах і селищах Галицької Волості, що воною українського населення стала Західноукраїнською Народною Республікою зі столицею у Львові. Після 569 років чужого поневолення многострадальна спадщина короля Данила вертася у правне й фактичне володіння свого одвічного господаря — українського народу.

Державний чин Першого Листопада — це не тільки одна з дат української національної революції, не тільки завершення історичного розвитку західної вітки українського народу, але й державний акт, що має своє многогранне значення. В умовах розпаду Австро-Угорської імперії, українці Галицької Волості засвідчили свою суверенну волю до незалежного життя у власній національній державі. Така розв'язка була єдино справедливою і відповідала незаперечному українському характерові цих земель, історичній традиції і волі населення тих земель жити власним життям. Вона відповідала також міжнародним актам того часу, що проголосували право самовизначення народів, великих і малих, зокрема славнозвісним „14 точкам“ американського президента В. Вільсона, що у відношенні до народів Австро-Угорської імперії постановляли: „Народам Австро-Угорщини, яким бажаємо зберегти і запевнити місце між іншими націями, має бути дана можливість для самостійного розвитку“.

На жаль, наші західні сусіди не погодились з суверенним виявом волі західної вітки українського народу й виступили збройно проти Листопадового Чину, започатковуючи цим польсько-українську війну за ЗУЗ. Вони потоптали принцип самовизначення народів і знехтували неспірне і природне право українського народу жити самостійним життям у власній національній державі. Вони знехтували обов'язуюче, у тому часі, міжнарод-

не право, поскільки 13 точка декларації през. Вільсона передбачала, що „має бути створена польська держава, яка охоплювати має території, заселені незаперечно польським населенням“. Годі, інакше, скваліфікувати тодішній польський виступ, як прикладаючи для нього означення „несправокована агресія“. Виконуючи її, поляки мали на меті побільшення своєї держави коштом загарбання і поневолення непольських земель. Сьогодні, з історичної перспективи, годі не добавити цих катастрофальних наслідків, які оця „несправокована агресія“ мала для обох народів, польського й українського.

В силу існуючих, тоді, умов, Польща вирішила збройний конфлікт за ЗУЗ в свою користь. Поляки зайняли ЗУЗ і, запаморочені від успіхів, похвалялись, до 25 років, затерти останній слід українськості цих земель. Історична доля жорстоко насліглася над самовпевненими репрезентантами імперіалістичної ягайлонської ідеї. 25 років пізніше, поляки, у всій своїй масі, мусіли покинути, здається раз на завжди, ЗУЗ і перенестись на корінні польські землі. Щобільше, 25 років пізніше, польський народ, не зважаючи на весь псевдо-суверенітет „людової“ Польщі, попав у жахливу неволю до безоглядного наїзника, якого брудний чобіт, в однаковій мірі, топче святі гроби противників в 1918-1919 р. — польських „оборонів Львова“ на личаківському та українських стрільців на янівському кладовищі у Львові. Ще раз історія довела нам беспірний факт, що імперіалізм вдаряє, перш-за-все, тих, що його стосують у міжнародних взаєминах.

Виконуючи агресію на ЗУЗ, поляки знехтували основні геополітичні закони, що випливали з іхнього некорисного положення між ковалом пруського „Дрангу нах Остен“ і молотом московського розбищацького гону на захід. Ці два сіамські брати, пруський та московський імперіалізм завжди порозумівались коштом Польщі. Здоровий глупд вимагав від поляків зустрічання спільників проти цих ненажерних сусідів, а історичні традиції могли підказати правильний шлях. Трикутник Варшава-Прага-Київ міг бути ус-

ІЗ ЗМІСТУ:

ТИТОІЗМ ЯК ЯВИЩЕ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

ХТО ДУЖЧИЙ?

БОЛЬШЕВІЗМ — ВІЯВ РОСІЙСЬКОЇ ДУХОВОСТИ

РОСІЙСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ІМПЕРІАЛІЗМ

ТАЄМНА ІНСТРУКЦІЯ АГЕНТАМ МІБ

ВТІКАЧ З ДОНБАСУ

пішним заборолом проти прусько-московської агресії й основовою справедливого ладу в цій частині Європи. На жаль, польські державні діячі того часу аж ніяк не могли зрозуміти велітенської ваги неповторної ситуації, перед яку поставила їх історія. Вони забули, що розвиток могутності Росії проходив завжди коштом українського й польського народів, що кожне посилення російської імперії коштом українських земель, кожний новий Андрусів, доводив до нових розборів Польщі і її поневолення, що кожний українсько-польський конфлікт був сприятливим ґрунтом для росту російського імперіалізму. Вони не розуміли, що тільки розчленована російська імперія перестала б, раз на завжди, бути загрозою для Польщі і що тільки незалежна Україна була б найкращим забезпеченням їхнього самостійного державного існування. Вони недоцінили московської небезпеки й, довівши коштом українського народу, до нового Андрусова-Риги, створили певні передумови для нового поневолення польського народу, що заснувало вже два десятки років пізніше і триває безпереривно досі.

Очевидно, немає сумніву, що польська агресія на ЗУЗ, була також одною з головних причин, що український народ, у боротьбі на два, а пізніше навіть на три фронти, не міг вирішити цієї боротьби в свою користь і ні зумів відновити держави на своїх землях. Немає сумніву, що українські сили, що боролись за Львів, могли вирішити боротьбу за Київ, що український народ

зустрічаючи, не говоримо вже про допомогу, але хоч би прихильний нейтралітет своїх західних сусідів, міг переможно закінчити свої визвольні змагання й відсунути далеко на Схід загрозу російського імперіалізму.

Важкий досвід минулого, куплений такою дорогою ціною мусить отверзити оба народи, що, ще п'ять років тому назад, проливали свою кров за ЗУЗ. В річницю Листопадового Чину вони мусуть усвідомити собі, що кожний черговий конфлікт — це вступ до чергового поневолення обох народів. Вони мусуть зrozуміти, що в обличчі московської небезпеки немає іншого шляху, як шлях еднання. Хай максима про історію — вчительку життя не буде здивити трафаретом, хай свідомість геополітичного положення проникнеть широкі маси обох поневолених народів і хай клич спільної боротьби за волю не буде полинялім звитком паперу зі старих архівів, але хай перейде у свідомість сучасного й наступних поколінь обох народів. Не може бути самостійної Польщі без самостійної України — це факт! Незалежна Польща не зможе існувати, коли розподіл російської імперії не стане доконаним фактом, коли на її місці не засновують вільні й незалежні держави поневолених народів, коли, між ними,

вільна й соборна Україна революційно й докорінно не змінить укладу сил на Сході Європи, коли без України Росія не втратить всієї своєї сили ненажерливого агресора. Це слід полякам розуміти, тим більше тепер, коли „чертополошина” Росія, пером молодого Столиціна, залишається до польських послідовників теорії, що „немає Русі, а є тільки Москва і Польща” і заздалегідь пропонує новий Андрусів з відомим фіналом.

Розуміємо, полякам важко по-годитись з думкою, що до Польщі не вернеться Львів і західноукраїнські землі. Розуміємо, що це буде понад силу сучасного польського покоління. Але ми знаємо, що поляки мусітимуть погодитись з цим у свому власному інтересі. Україна без Львова не може бути самостійною державою і скрізь, чи пізніше скотиться до ролі російського сателіта. Україна без Львова не зможе дати допомоги братнім поневоленим народам у боротьбі проти російського імперіалізму. Україна без Львова не зможе перевести революційних змін на Сході Європи, які привели б грабіжницьку російську імперію до стану безсила й позбавили її, раз на завжди, змоги загрожувати близьким і далішим сусідам. Україна без Львова ставить

під загрозу самостійне існування польської держави, яка, навіть злагатившись на непольські землі, ніколи не буде достатньо міцною, щоб ставити чоло пруській або московській агресії, або їх комбінації. Україна без Львова — це авангард противольських сил, це м'ячик в противольських комбінаціях, це, в руках ворогів Польщі, найкращий засіб для знищення польської держави. Хіба ж нерозв'язана українська проблема не була одною з головних причин польської поразки в 1939 році, хіба ж не в ім'я „візволення” „единокровних братів-українців” доконувалася московська агресія на Польщу, 10 років тому назад, хіба ж не українців брала під свою „охорону” „доблесна” Червона Армія вмаршувочи на ЗУЗ?

Листопадовий Чин, як кожна важлива історична подія криє в собі вагітне моменто на майбутнє. Він кличе заінтересовані народи до розваги й застанови: вони не сміють повторити своїх історичних помилок. Досвід з минулого мусить стати основою майбутнього. В противному разі повторить листопадова трагедія з її відомим сучасним фіналом. Найближче майбутнє може покаже, як цю правду Листопадового Чину засвоїли собі два звязані з собою народи: поляки й українці.

Олег Р. Мартович

ТІТОЇЗМ ЯК ЯВИЩЕ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

В світову публіцистику термін тітоїзм ввійшов для означення явища, яке можна коротко окреслити, як націонал-комунізм. Під поняття тітоїзму підводять існування започаткованої німецької „вільної” комуністичної партії, деякі хотіли б бачити в Мао Тсে-тунгові китайського Тіто, відшукують і виловлюють явища чи тенденції тітоїзму в сучасних московських сателітах. Не бракує думок й про те, що міжнародний тітоїзм може стати основою силою, протиставною московському імперіал-комунізму.

Повстає питання — що в справжній своїй суті є тітоїзм: чи це є реальний чи потенційний фактор світової політики, чи це є в своїй основі проминальна, скороминуча політична кон'юнктура, розгра, в якій тітоїзм є лише пішаком на шаховниці світової політики і відносин?

Після першої світової війни „нейтралізація” Балканів, яка осягалась взаємною риваляцією двох імперій — російської і австро-угорської, стала неможливою і небезпека включення Балканів в російську політичну систему стала наамацальнюю реальністю. Середземне море і комплекс британських світових комунікацій опинився під безпосередністю загрозою. Ця обставина, сполучена з наявністю великосербського імперіалізму, зумовила виникнення королівства Югославії, здатного „нейтралізувати” Балкани від Росії.

Друга світова війна довела, що королівська Югославія показала меншу силу відпорності, ніж у першій світовій війні невелика Сербія. Причиною цього було те, що королівська Югославія була слабою формою політичної організації великосербського імперіалізму й боротьба з зовнішнім ворогом (Німеччиною) дуже обтяжилася внутрішньою боротьбою поневолених великосербським імперіалізмом націй, передусім хорватів. В ситуації другої світової війни збіглися інтереси тенденції двох факторів — змагання великосербського імперіалізму зберегти політичне единство Югославії і життєвий інтерес В. Британії не допустити Росії на Середземне море, себто мати політичну конструкцію на Балканах незалежну від Росії. Збіг цих двох тенденцій і їх взаємодія зумовили виникнення комплексу тітоїстичної Югославії.

Югославський, властиво сербський, комунізм став тим останнім засобом і інструментом внутрішньо-політичної організації, за допомогою якого можна було втримати єдинство югославської імперії, паралізувати просякання Москви на Балкани, зберегти Балкани від негайного їх опанування Москвою і нейтралізувати її внутрішнє просякання туди.

В усьому іншому югославський тітоїзм є тим же московським сталінізмом ч. 2, тільки меншого розміру, а сучасний конфлікт між ними є конфліктом кліків, в

якому в глибших основах маси народів, опануваних тітоїзмом і сталінізмом, участі не приймають і однаково активно вороже проти них наставлені. Тому у випадку (дуже мало ймовірному) збройного конфлікту московського сталінізму з югославським тітоїзмом від цього останнього не можна сподіватись такого спротиву, який в свій час виявилася маленька Фінляндія проти СССР.

Тітоїзм у Югославії це вимушене обставинами перемиря між СССР і В. Британією на Балканах і оскільки він у природі своїй є тотожній з сталінізмом, то в перспективі або зіллеться з ним, властиво віллеться в нього, або зникає з упадком московського імперського сталінізму.

Югославський тітоїзм, фігулярно кажучи, є супутником московської планетарної системи, що від московського сонця відірвався, але живе його змістом, енергією і свое існування завдячує йому, хоч позірно, зовнішньо, в біжучій політиці є йому протиставний і цією протиставністю переходово викликує протиросійські настрої в сателітних державах.

Тітоїзм, як і московський сталінізм, це передусім національне, соціальне й духовне поневолення людини і народів і загальне обниження і здичавлення людського життя. Відсіля тітоїзм є одним з уламків заникаючої тенденції — комуністичної — суспільного розвитку у світі.

Проблема Мао Тсе-тунга і так пожданого багатьом політикам китайського тітоїзму лежить зовсім в іншій площині. Коли югославський тітоїзм виріс на хребті великосербського націонал-імперіалізму, то Мао Тсе-Тунг і комуністичний рух в Китаї це останній акт драми боротьби китайського народу проти чужоземного завоювання і поневолення і розчленування його національно-державної території. Незалежно від того, що китайський комуністичний рух політично, мілітарно й матеріально в генезі своїй є інспірованим, підсичуваним і підтримуваним московським імперіалізмом, він в засаді своїй спирається на сили національно-визвольних стремлінь великої китайської нації від чужоземного поневолення. Це поневолення почалось в середині минулого століття на спілку з всіма тогоджасними „великими“ державами, передусім Росією, Японією, які почали територіально шматувати Китай, а другі — Німеччина, Франція, США, Англія, Італія забезпечували себе фінансовими, політичними і всякими іншими концесіями, що в сумі своїй творило криваву оргію на тлі великої нації, яка тривас і почині з тією різницею, що Росія-ССР далеко зіпхнула своїх конкурентів і є рішальною силою в міжнародній розгрії довкола Китаю.

Поруч з тим поневолений Китай увесь час, і особливо в 20 столітті, розпусливо бореться проти чужинецького поневолення. Цю боротьбу, чужинецькі поневолювачі намагаються і фактично використовують різними способами для внутрішньої анархізації національно-державного життя Китаю і для підтримки стану внутрішньої громадянської боротьби, яка виснажує націю і робить її нездатною протиставити ворогові.

Цей внутрішній розклад і анархізація життя в Китаї з боку зовнішніх сил полятив передусім в штучному і насильному накидуванні йому чужих і ворожих систем національно-державної і суспільної організації. Одною з них була „европеїзація і демократизація“ основ суспільно-політичної організації життя Китаю. Інспіроване, підтримуване і організоване зовнішніми силами повалення китайської боядиханської імперії, введення республіканізму, руйнування — через прискорений, європейського зразка — розвиток торгово-промислового капіталізму, — органічної китайської системи соціальної організації і введення карикатуризованої ліберальної демократії, підкорвало основи національно-політичної організації. Китайська керенськія, прищеплена європейською політикою „великих держав“ на початку нашого століття, нині завершується китайською комуною, яка положить край внутрішній анархії в країні, а цілий Китай кладе в фарватер, робить доменою політичної системи ССРР.

Свято Зброй

...Смирилася душа наша,
Тяжко жити в оковах!
Встань же, Боже, — поможи
[нам]
Встать на ката знову!

(Шевченко: „Псалми Давидові“)

„Встань же, Боже, — поможи нам встать на ката знову“ — така молитва вписана на знаменах Української Повстанської Армії, яка віддала себе під Покров Пресвятої Богородиці.

В цьому, а не в чому іншому, найвища значимість акту Головної Визвольної Ради, що постановила цей день уважати традиційним святом УПА.

Українська Повстанська Армія нав'язала до найсвітліших, найшлихніших традицій Української Збройної Сили — до чинної боротьби за Віру і Правду Божу на землі, в якій боротьбі Українське воїнство є лише разочім ворогів Бога і людей — мечем Божим.

Свідомість цього наповнене серця нації радістю. Стало чудо Боже: з „розрітих могил“ встали легіони предків наших, що поглядли во славу знамени св. Покрови, і втілились в новітніх лицарях своєї небесної Покровицьких.

Етично-моральні ідеї людини і людства є остаточними рушіями життя нашого. Ідея свята Покрови Пресв. Богородиці в українському народі походить з його глибокої християнської віри і християнського світогляду, за яким кожній людині і спільноті дается „по вірі і ділам її“. Але що віра і діла людини ніколи не можуть бути досконалими, то українська людина смиряється пе-

Коли такі політичні методи сути проти Китаю і його відносин до большевицької Росії ставила собі світова політика США — республікацію, демолібералізацію Китаю та американізацію його внутрішньої організації — то вона на нині осягнула їх наслідки. Комуністичний Китай через ці експерименти дозрів до того, щоб стати неподільною російською доменою і світова політика США в Китаю і на Пацифіку зазнала грандіозної поразки.

Мао Тсе-тунг і китайський комунізм є поразкою політики США і втратою ними міжнародного морального довіри.

В міру того, як китайський комунізм опановуватиме внутрішні відносини в країні і припинить внутрішню анархію, він змагатиме до державно-політичної суверенізації від Росії і привернення величезних просторів китайської території, які в тій чи іншій формі окуповані Росією — Монголія, Манджуруя, Сінкіян, Квантунська область і інші.

Інтегральний комуністичний Китай може бути лише і виключно національним і націоналістичним, себто ворожим і протиставним Москві, яка нині реально і

ред Богом і благає про милосердя і поміч в своїх ділах.

На базі нашого народного світогляду існує легенда про те, що Матір Божа відчула та передбачила муки і страждання людей, вблагала Сина свого відпустити її, після її успіння, на землю, щоб там потешити і спомагати людей в їх горю.

Із тієї пори живе вона, незримо, серед людей і помогає їм в їх стражданнях і бідах.

І саме в тій сфері людського життя — у війні і боротьбі, коли на пробу ставиться найбільше, що людина має — її життя „за друзів своя“, потрібна Божа допомога і заступництво Богородиці.

В українському народі людина найбільше благає у Богородиці помочі і заступництва в ділах браних, в ділах крові; як найвищого аргументу ствердження Божої Правди на землі. І тому власне культ Пресвятої Богородиці в українському народі набув найбільшого свого виявлення в часах воєн.

Почитання за патронів української зброй св. Михаїла і Юрія Переможця символізує собою ту ідею, що українська збройна сила несе в своїх руках меч Божої справедливості, а найвищий патронат і заступництво Св. Богородиці має узлагодити сувору, але справедливу Божу кару, коли ми прогрішили зза слабості і недосконалості людської, взявши в своїх людських руках меч Божої справедливості.

Чи не найвищою і найсвітлішою сторінкою нашої національної історії є її військова історія нашої збройної сили. Ми

в найбільшій мірі порушила інтегральність і суверенітет Китаю.

Ми свідомі того, що переродження китайського комунізму з інструменту московської політики в політичну еманацію китайського націоналізму може зайняти довгий і важкий шлях і Москва як найдовше намагатисьме цей процес загальмувати, аморфізувати через всілякі внутрішні заходи, на які вона є великим майстером, але прецизність діяння системи комуністичної організації має двосічний характер, як це показав приклад Тіта.

Югославський тітоїзм є організованим, по московському зразку, велико-сербським імперіалізмом, що опер свою суверенність від Москви на хвилево поважно загроженному англійському житевому інтересу в Середземному морі, китайський комунізм є загнаним в глухий кут китайським націоналізмом, розшарщуваний з усіх боків імперіалізмами сусідів — близьких і далеких.

Тітоїзми в світовій політиці є в ґрунті ефемеридами, що хвилево виникають на тлі людства, яким трясе пропасниця. Вони є продуктами, болячками цієї пропасниці і разом з ними зникнуть.

в своїй історії доконали найвищого і найшляхетнішого геройзму і посвяти, ми дали взірці неперевершеної мужності вояка, наша нація видавала сотні тисяч і мільйони героїв і вояків, ніколи не прибігаючи до „кулівлі” українського вояка за гроші чи до мобілізації його у військо примусом. Сторінки нашої історії повні величніх баталій. Пригадаймо Олега, Ігоря, Святослава, пригадаймо зі свіжої історії Корсунь, Жовті Води, Пилявку і інші міста незабутньої у віках слави нашої зброї. Адже, Пилявка, прикладом не має собі відповідника по розмірові сил і близкучості переможного висліду в цілій історії війн у Європі аж до часів Наполеона.

Відкіля ця велич, відкіля ця сила української зброї, відкіля цей всенародний запал, скажімо, в часи незабутньої слави Козаччини, коли європейське лицарство вироджувалось у жалюгідних кнехтів, що за срібняки продавали свій меч і свою кров, а наших козаків-лицарів чести і віри — не вміщають жодні „реес-три”?

Ця велич і шляхотність ідей, заложень української збройної сили випливала і випливає з найвищого і найблагороднішого розуміння метафізичної, містичного підложжя сили меча, як інструменту виміру Божої справедливості.

Український меч підіймався завжди лише: „За віру прадідню, за Русь християнську, за Божу правду, за народ”. Пропори української зброї з образом Пресвятої Богородиці-Покровительки української зброй ніколи не були заплямлені і забруднені насильним ширенням християнства „вогнем і мечем”, ми ніколи і нікому не несли своєї віри на вістрях наших мечів, ми ніколи не відбирали від других людей для себе „лебенсравмів” нашими мечами обосічними, ми ніколи не були „месіями” супроти других народів через наш меч.

В цьому найвища велич нашої зброї в минулому, в цьому найвища сила нашої зброї нині і в цьому найбільша слава нашої зброї завтра.

На знимках оглядаємо образи, як наші новітні лицарі української зброй — відділи Української Повстанської Армії, в лісах, на полях нашої Батьківщини, на колінах перед престолом Все-вишнього, віddавали себе на ласку Божу і під Покров Пресвятої Богородиці та просили у молитвах своїх, щоб іх зброя, іх мечі були мечами кари Божої на ворогів і виміром Його справедливості.

Чи це не достойні нащадки тих лицарів запорозьких, які під хоругвами Св. Покрови в храмі Покрови Богородиці на Січі на колінах молились, щоб Бог став суддею дій нашого меча, а після того тим мечем доконували діл святих, великих і незабутніх, якими ми й нині живемо і які єдині дають нам силу і снагу до життя та боротьби?

...Народ наш в найтяжчій неволі, храми і святыни наші зруйновані і опльовані, могили предків наших і лицарів розкопані і знечещені, кров'ю спливає народ наш ...у багатьох з нас сумні і зневіра відбирає волю і віру.

Але погляньмо довкола себе, вдумаймо і зрозумімо, що довкола нас твориться. Десятки держав зникли з лиця землі, десятки народів в неволі, багато народів і племен зникли з лиця землі, величезні імперії лежать в руїнах своєї бліскучої слави, завтрашній день несе ще більші, ще страхітливіші струси і руїни. Інструменти знищення народів і людей досягли ще більшої руйніної сили. Ціле людство зайшло в безвихід, бо закони Вічної і Незмінної Правди, перестали бути регуляторами відносин між людьми і народами, бо меч підіймається не як зброя Божого суду, а як зброя боротьби з Його правою. Між людьми і народами йде змагання й боротьба не за вічні Правди, а за дочасні привати, за ощуканство, за брехню, за обман, за підступ, за зраду.

Не можна воювати за Україну в надії воякові посісти шмат доброї землі, або з'єсти кожен день полтавських вареників зі сметаною чи присмаженою ковбасою, щоб потім, за чаркою вишнівки, посидіти у садку вишневому коло хати і щоб хруші над вишнями гули... І це може прийти, але.. як несподіваний дар. І не видиво вареників і ковбаси у садку вишневому стояло перед очима тих наших братів, що на колінах стояли перед польовим престолом у Карпатських лісах чи на Волині, як і не такі видива присвічували в ділах і днях наших від віків незабутніх лицарів — княжим дружинникам і запорізькому козацькому лицарству.

Чому так безславно впали десятки держав? Бо народи їх освиначились за жадобою матеріального добробуту і втратили зміст і розуміння вартості виціх речей.

Коли приходив на Січ, в козацько-лицарське товариство новик, його питали „В Бога віруєш?.. В церкву ходиш?” І лише після ствердних відповідей, новикові копшовий наказував „Перекреститься” і лише після цього новика приділяли до куреня. І це було універсальним критерієм, на якій розбудовувалось козацьке лицарство. Чи було щось подібне в основах збройної сили держав, що впали? Відновіть в своїй пам'яті образ організації збройної сили хоч би близких наших сусідів — Польщі, Чехословаччини, Румунії, Угорщини і інших.

Український воїн мав лише єдине замилування — до якнайкращої зброй, а китайку, оксамит, парчу ..драв на очі і ставив в ніщо, будучи з цього боку абсолютним аскетом. Відновіть поруч з тим образ геренвольківського воївника, що іхав з України на „урльоп”, обвішаний

мішками і куферами „своїх досягнень”.

Пригадаймо пшоняну кашу з таранею, як поживу наших старих лицарів козацьких, яку споживали всі від кошового до найменшого джури в січовому товаристві, або сідло під головою Святослава, і офіцерський побут першої лінії армії, хоч би польської або румунської чи мадарської, який в розкошах і розгулі гнів, паразитуючи на тілі ожебрачених і доведених до крайньої межі павперизації народів.

Пригадаймо ті картини недавньо минулого, проведім паралелі з нашим давньоминулим і нашим славним сучасним, а тоді нам стане ясною картина — чому так е, як е?

Один офіцер американської армії спитав наших бійців: „А скільки місячно дістають платні вояки і офіцери УПА?” Йому відповіли: „Якої платні? Жодної платні ніхто не дістає”.

І цей офіцер з чесноти нічого не сказав, але відійшов ні на риску тому, не повіривши, а може ще й отрічений спробою „так легкі його набрати”.

І от властиво в цій незримій, матеріально необличимій різниці, підставових засад організації зброй, яка так безславно у цілому світі валилась на наших очах, і підставами організації нової зброй, нашої зброй, лежить пропаст, що віddіляє наше сьогоднішнє невідрядне становище від нашого світлого завтрашнього дня, провісником і носієм якого нині є наша УПА, а видимом знаком, чого є її свято св. Покрови.

Колись це свято Українське Лицарство святкувало так:

На майданах Січі і в станах полків, курінів, паланок все військо шукавалось для переклички. Писарі полків, куренів, сотень вичитували:

„Славний Лицар Богуненко!”

„Поляг головою за віру і народ під Корсунем!” відповідає значковий.

„Славний Лицар Хмельничен-ко!”

„Поляг головою за віру і народ під Жовтими Водами!”

І перед очима живих проходили лави їх друзів і побратимів, що головами своїми і кров'ю стверджували віру прадідню і народ руський та теж заповідали тим своїм побратимам, що тут стоять і перекликаються з ними, що вже ТАМ стоять під Покровом Св. Богородиці.

Після „переклички” йшли в храми Божі, а передусім в козацькі храми Покрови Св. Богородиці і там молились за спокій душ своїх побратимів і дякували заступництву своєї небесної Патронки за те, що оборонила, охоронила і славою обдарувала честь, силу і невгнутність сили лицарства козацького і міці його зброй.

Далі полагоджували всі найважливіші справи військові — справи війни, миру, настановлення команди і т. п., себто все те, що було особливо важливим і актуаль-

ВИБОРИ В АВСТРИ

Від 1919 р. не було в Австрії такої пристрасної передвиборчої боротьби, як цієї осені. Австрійці попали в транс ілюзіонізму, наче би справді були самостійною державою. Участь у виборах брала понад 90% виборців. Вислід виборів означає пересунення на право. Участь у виборах приймали також терени під соєтською окупацією. За підрахунком з 10. жовтня ц. р. найсильніша досі „Народна Партия“ здобула 22 (замість 85), соціалісти 67 (76), Союз Незалежних Г., Кравса, бувши то неонацистського напрямку 16 (досі 0), комуністи 5 (4).

В протилежності як у Німеччині, в Австрії нема тенденцій шукати коаліції правих партій, хоч Народна Партия з Незалежними мала би урядову більшість, але є обопільні намагання удержані на далі дотеперішній блок Народної Партиї з соціал-демократами.

ВИБОРЧИЙ РОЗГРОМ КОМУНИСТІВ У НОРВЕГІЇ

Вибори до норвезького парламенту принесли повний розгром комуністам і перемогу Соціалістичній Робітничій Партиї, що і до виборів була при владі.

За остаточними обрахунками в новому парламенті буде така обсада: Робітнича Партия 85 (досі

76), консерватисти 23 (26), ліберали 21 (20), селянська партія 12 (10), Християнська Народна Партия 9 (8), комуністи 0 (11). В порівнянні з виборами з 1945 року комуністи втратили 75.000 голосів.

ТИМЧАСОВИЙ СХІДНО-НІМЕЦЬКИЙ УРЯД

Для противаги Західно-німецькій союзній республіці комуністична партія східної німецької зони „Соціалістична Єдність Німеччини“ (СЕД) диктаторським порядком встановила 7. жовтня „Німецьку демократичну республіку“.

Відомий комуніст Вільгельм Пік скликав „німецьку народну раду“, що складається з представників дозволених большевиками партій і об'явив їм маніфест про „конституційно створене тимчасове німецьке правління, за яким „народна рада“ розв'язується і перетворюється у тимчасовий народний парламент, який утворить з-поміж себе „тимчасовий уряд демократичної німецької республіки“. Вибори до нього відбудуться 15. жовтня 1950 р. Дві партії, ЦДУ і ЛДП відмовилися спершу приймати участь у цій комуністичній імпрезі. Засідання „парламенту“ зачалося без них. За неїцлу годину приято одноголосно 5 законів. Над

правосильністю конституції голосовано 2 і пів хвилини. Президію обрано за 1 і чверть хвилин. Президентом „обрано“ Піка, а прем'єром другого комуніста Гровеволя.

Сумнівне чи большевикам вдається копіювати досвід з Кореї в Центральній Європі, але послідовно дакладають вони всіх зусиль, щоб посилити процес розколювання також і німців на „східників“ і „західників“.

ЛІСТИВКИ ПРОТИ СХІДНО-НІМЕЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

В Ляйпцигу розліплоно масово листівки м. ін. такого змісту: „Ми є німці і хочемо остатися німцями, а не підданими советського протекторату. Домагаємося свободних демократичних виборів. Геть з Людовою Радою і советською диктатурою і з усіми народними зрадниками!“

ФРАНЦУЗЬКА КАРУЗЕЛЯ

Обніження вартості англійського фунта і віслід за тим французького франка дало поштовх до глибокого загострення партійних становищ про дальший напрямок розв'язки господарських і соціальних проблем. Прем'єр Кеї, не маючи змоги знайти погодженості поглядів на справу підвишки платні з своїм однопартійцем, соціалістичним міністрем праці, уступив з уряду в початках жовтня. З того часу Франція не має жодного уряду: майже три тижні, і стала просто шкільним прикладом, як демократія не повинна виглядати.

Соціаліст Жюль Мок, покликаний през. Оріолем на прем'єра і затверджений більшістю одного голосу, зрезигнував з творення уряду, тому що партії не могли погодитися на ніяку обсаду міністерства інформації.

Голова парламентарної фракції МПР (республіканці), Франсуа Мантон зміця відкинув пропозицію творити уряд.

Радикал — соціаліст Рене Марс, одержав потрібну більшість, але не вдалося йому дійти до погодження з соціалістами про склад коаліційного уряду.

Після невдачі Еріота, голови Національного Зібрания, ввести ясність між становищами соціалістів і радикал-соціалістів, провідник республіканців Жорж Бідо, згодився попробувати творити уряд. Якщо і йому не вдається переломити взаємного недовірия партій, не включене, що будуть розписані нові вибори, хоч утворення переходового уряду нічого доброго не ворожить, бо за приписами конституції, такий уряд мусить складатися з представників партій, що не були в уряді, отже з комуністів і з деголістів.

ШУКАЮТЬ МЕТОДІВ ПРОТИДІЇ БОЛЬШЕВІЦЬКІЙ БРЕХНІ

Наприкінці жовтня почалася в Лондоні перша надзвичайна конференція американських дипломатів, що перебувають у під-советських країнах, щоб „обговорити, як найкраще можна проти-

ним, а закінчували традиційними лицарськими братськими обідами, які коріннями своїми заходили в сивину віків, в часи Олега, Святослава. А лицарська молодь в той час (джури, молоді козаки, та й старших не бракувало) вправляла військові гри — фехтування, стріляння, атаки, кіньські перегони і т. п.

І на цьому нашому святі і ми перекликаємося з тими, що життя своє віддали за друзі свої в лавах українського лицарства і до старих імен їх додаємо імена їх достойних нащадків — славних лицарів Української Повстанської Армії, а в їх духові і чинах беремо собі досвіди для гідного наслідування і продовження та умноження достославних і великих діл їх.

Повік незабутній, один з найславніших Лицарів наших — Т. Шевченко нам заповів:

„Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте!“

На словення того заповіту 300 юних лицарів під Крутами 30 січня 1918 року перші напоїли свою „святою і праведною і вражою кров'ю“ українську землю. Від того моменту, а ні від якого іншого, ми почали виконувати ДІЛОМ (а не лиш мертвю без діл вірою) заповіт.

І коли ми не досягли „своєї правди в своїй хаті“, то лише і виключно тому, що не всі ми за-перестали „молитися чужим Богам...“, „не смирилася душа наша перед Богом“ і не завжди ми молилися: „Встань же Боже —

поможи нам ВСТАТЬ НА КАТА ЗНОВУ!“, а шукали чужих божків і боженят і їм вклонялися, торгуючи святою кров'ю на „розп'яттях велелюдних“.

І в день свята св. Покрови Богородиці — заступниці і покровительки Української Збройної Сили — Українського лицарства, перед пам'яттою і ділами тих сонмів лицарів, багато з яких ще недавно з нами були, буття яких ми ще майже матеріально відчуваємо — наших синів, дочек, братів, які ще ось-ось недавно в лісах і степах України стояли коліонпреклоненими під Покровом Святої Богородиці довкола польових престолів і молились: „Боже, поможи нам встать на ката знову“, перед іхніми тінями перевірмо себе, поспітайтемо свого сумління:

Чи перестали ми всі молитися чужим Богам, чи смирилась душа наша перед Богом і чи достойні ми та приготовані тримати меч в руках, як зброю Божої Правди і справедливости, а не інструмент пістти і злочину?

І коли ми направду внутрішне осягнемо того духового очищення, коли ми всім своїм еством відчуємо, що Свято Покрови це є синтеза внутрішніх сил, які породили і через віки утвердили велич, славу, честь і сили Української Збройної Сили і що без них під-став ідея української збройної

сили стала б пустим згуком, то цим ми найкраще прислужимось для Слави Божої і щастя України, що їх нині здобуває мечем Божої справедливости під Покровом Матері Божої Українська Повстанська Армія.

ставитися безпушній пропаганді, веденій урядами російської сфери, яка цілковито перекручує все, за чим ці країни стоять, і як уможливити народам опозиційно настроєним до тих урядів розуміння того, за що ми стоїмо".

Одною з головних тем нарад має бути обговорення можливості створення кордону самостійних комуністичних національних держав у східній Європі на зразок Югославії, що творили б санітарний пояс між ССР і західними державами.

ПРОЕКТ П'ЯТОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ

Німецький комуніст Вольфганг Лонгард, що втік з східної зони Югославії висунув проект застуравання „П'ятого або Београдського „Інтернаціоналу“ (Четвертим називався „Інтернаціонал Троцького“). В журналі „Кніжуне Новіне“ він вихвалив, що югославський соціалізм є чистішим від советського, бо не заступає творчої ініціативи робітників бюрократичними директивами, й не здавлює свободного розвитку науки й мистецтва, не твердить, що н. пр. авто винайдено в Боснії, а літак у Македонії, не наслідує російських помилок, а тільки запозичує позитивно та „бореться за повні права всіх комуністичних партій і за політичну й економічну рівність серед усіх соціалістичних держав“. Югославська КП єдина продовжує традиції інтернаціонального соціалізму з часів ціммервальдської конференції і має підтримку серед німецьких комуністів.

Застуравання „П'ятого Інтернаціоналу“ було би для Росії загрозливе тим, що він сполучив би компартії Німеччини й західної Європи й викликав би велику уважливість в підсоветських і східно-європейських країнах.

Дорогу для цього пробного баллону робить югославський комуністичний ідеолог Піяде своєю критикою всіх ліх російського націоналізму, що замеречує всяку справжню демократію внутрі советської Компартії, яка понад 10 років не скликала ніякого справжнього конгресу й верхівка якої не підлягає ніякій демократичній контролі партією.

ДАЛЬШІ ЕТАПИ СВАРКИ В КОМУНІСТИЧНИЙ РОДИНІ

Великий пропагандивний шум про творення комуністичної македонської держави для розвалу Югославії втратив у великій мірі реальну основу після розгрому протигрецьких партизан. Замість маршувати на Салоніки з-під альбанської границі, полутичтися там з болгарськими диверсантами і спільно з ними підміновувати македонську частину Югославії, противрецькі партизани втратили свої дотеперішні гнізда в Греції, а недобитки повтікали до Альбанії, звідкіля їх російськими кораблями перевозять до Болгарії.

Концентрація російських і македонських військ на югославському кордоні не настрашила аме-

риканських капіталістів дати Югославії позичку, але навпаки приспішила її і звела в нівець організовану Росією економічну блокаду Югославії. Вишколені Комінформом диверсійні банди, що їх насилано заз кордонів, щоб в імені югославського населення робити бешкети й саботажі, стрінулися з місцевими югославськими заставами й не знайшли підтримки серед населення.

Терористичні атентати і саботажі мають місцеве значення, а система поліційної держави пильнє, щоб вістки про них не тризвожили публічної опінії. З великим опізненням протискаються до закордонної преси окремі факти, як н. пр. про невдалу спробу підложить пекельну машину до корабля, що ним Тіто переїздив з Поля на острів Бріоні. Залогу виарештовано, а нитки ведуть до голови Комінформу в Тріесті, Вітторія Відалі, що „випадково“ був представником Комінтерну в Мехіко в часі замордування Троцького.

Одна за одною невдачі російських заходів демонструють все новано бессилість Росії покінчити з неслухняним еретиком і некорисно впливають на других сателітів, зокрема на чехів, які надто довго думали, заки — як останні — прилучилися до організованого Росією серед сателітів демонстративного виповідження

Боротьба проти большевизму є боротьба за Бога, за Батьківщину, за родину, за особисту свободу!

договору приязні з Югославією.

Дотеперішня холодна війна Росії проти Югославії принесла один дуже небажаний наслідок. Західні держави покинули своє ставлення холодної байдужості до Югославії. Великодержави в момент демонстративного концентрування військ на югославській границі вислали Росії окремі ноти з остерогою і зіспували наростання психологічного напруження в Югославії. Скарга Югославії про загрозу самостійності й загрозу миру знайшла — всупереч волі Росії й її сателітів — повну підтримку всіх держав. Югославію, а не російського кандидата — Чехію — обрано на 2 роки до Ради Безпеки.

Домашня сварка між комуністами знайшла місце на останній сесії ООН, де недавньому прокуророві Вишинському прийшлося вислухати прилюдного акту обвинувачення про російський шовінізм, імперіалізм і терор від югославського представника мін. Карделя.

КОМУНІСТИ ВИЗНАЮТЬ КОМУНІСТИВ

Новостворений комуністичний уряд Китаю визнав до тепер 7 держав: ССРР, Польща, Мадярщина, Болгарія, ЧСР, Румунія і Югославія. Альбанія, якої дипломатичний млин повільніше меле, ще не з'ясувала свого становища.

НЕЗАЛЕЖНА ПОЛІТИКА ПАДІТА НЕГРУ

Поїздка Падіта Негру до Вашингтону викликала діяку сенсацію тим, що перед півтора роком індійський прем'єр відкинув був офіційне запрошення американського президента.

Політика індійського прем'єра Негру змагає до того, щоб внутрі вести послідовний антикомуністичний курс, а в зовнішній політиці не звязувати Індії ані з Вашингтоном, ані з Москвою. Тому й теперішня його поїздка до Вашингтону не віщує ніякої охоти індійських політиків приступити до тихоокеанського пакту, що мав би бути доповненням атлантического. Нехіть ув'язуватися в міжнародні зобов'язання і посередничання в молодій державі загальна. Недавно Індії відкинули пропозиції Америки й Англії посередничити в спорі з Пакистаном за Каширі. На теперішніх нарадах ООН індійський делегат висунув був проти західного „атомового фронту“ свій проект „проти-атомового пакту“.

Індії не лякаються інвазії китайського комунізму. Для них загрозливий промисловий і хліборобський застій, що може внутрі посилити ріст комунізму. Тому Індії зацікавлені радше в заключенні економічного, а не мілітарного пакту.

В своїй Нью-йоркській промові Пандіт Негру з'ясував відкрито цілі індійської політики. Індії зберігають нейтральний політичний курс і не пристають до ніякої групи великорішавливих, бо їх політичні цілі є позитивні і „не вичерпуються негацією“, тому до кожного окремого випадку будуть займати становище після незалежного розгляду його. Позитивними цілями є: 1. визволення несамостійних народів, 2. збереження свободи народу й одиниці, 3. виключення расового приниження, 4. усунення бідності, хвороб і несвідомості, на що терпить більшість світового населення.

„Світ не може довго прожити в мірі, коли половина його населення є поневолювана й погорджувана“ — твердить Негру, маючи на думці не положення підсоветських народів, але ситуацію в Азії. „Захід надто часто погорджував азійцями й африканцями й по всіх усюдах відмовляв їм не тільки рівноправності, але взагалі звичайних людських прав і поважання. Тепер, коли Азія й Африка пробудилися зного, може з цього невідрадного стану вирости конфлікт, розмірів якого не в силі ніякій чоловік розійтити“.

Ресентимент і огорчення до білої раси так сильно стимулюють політичні думання Індії, що вони знайшли можливим вибрати нейтралітет в світовій боротьбі цивілізованого людства з большевицьким деспотизмом і не чекаючи на її вирішення мріють про патронат над визвольними рухами колірових народів двох континентів, проти Заходу, покищо ще в моральному а не по-

літичному змислі. Не диво, що в практичній політиці Індії з своїх окремих мотивів піддержують інколи демагогічні виски Советів, спрямовані проти Заходу, особливо, коли вони присолоджені псевдо-гуманними большевицькими фразами.

ЧЕРВОНІ БЛІСКАВКИ НАД ТИБЕТОМ

Високорівня Тибету, країна тисячелітньої релігійної контемляції, не проявляла ніякого зацікавлення до політичних подій, що відбувалися в світі й у найближчому сусідстві й силоміць знашлася в осередку тих подій.

На півдні Індії й Пакистану стали самостійними державами й підняли спір за долину Каширу. На сході під ударами червоних завойовників Мао Тсє-Тунга впала влада національного Китаю й утворилася ще одна „народна Республіка“. На північному сході ще за першої війни відпала від Китаю Зовніщня Монголія, перетворившись у „Монгольську народну Республіку“. В останіх роках Росія зачіпила свої впливи у Внутрішній Монголії, а в цьому році велика китайська провінція Сінг-Кіянг, безпосередній сусід Тибету, підняла в сферу російських, а не китайських впливів.

Небосхіжні льодові шпилі гір Каракорум і гірські масиви Таміру не творять тепер уже непрокливої ізоляції для Тибету. Високими гірськими просміками пливе беззвинно товарний і людський обмін з Сінг-Кіянгом. А все ж таки підхмарний Тибет остався надалі нецьогоспітньою країною молитви, з своїм теократичним устроєм. На чолі її Даляй-Ляма XVI, родом із зовнішньої Монголії, якому тепер щойно 15 років життя. Він радше символ „тибетанського папи“. Від його імені правлять досвідчені монахи з святого міста Ляси. Одну третину всього населення творить каста жреців. Тягар утримання безлічі гірських монастирів з млинками до молитви і монастирських замків лежить на плечах селянства малоплодючої гірської країни. Це приманює большевиків поспішати з підлоджуванням клясової боротьби, але тисячелітній консерватизм населення утруднює ужити прямі методи. Частина селянства зацікавлено прислуховується агітаторам проти феудально-духівницької влади, що обіцяють поправу життєвих відносин. Тибетанського селянина не лякає перспектива червоної диктатури. Іншої влади як деспотичної Азія не знала. В нього трудність інакша, — як йому вийти з круга свого релігійного думання, згл. знайти погодженість своїх понять з перспективами клясової боротьби? Услужні агітатори в останньому часі, второпавши в чому річ, намагаються йому допомогти в цьому.

І незамітно для зовнішнього зору, що спостерігає буддійську непорушність тисячелітньої влади жерців Тибету, крізь мізки інших підданіх проходять червоно-

ПЛАН ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В БУРМІ

Прем'єр Такін Ну в своїй парламентарній бесіді з'ясував напрямні нової політики. Питання, що зробити з колишніми повстанцями, думає розв'язувати, виходячи з таких міркувань, що „трава росте скоро над побоєвищем; над ешафотом ніколи“. Тому розкайних повстанців хоче включити до добре платного „Регабілітаційного Корпусу“. Ті, що не скочать до нього вступити, зможуть вернутися до політики і застувати свої власні організації. Це мало би закінчити війну між урядом і лівими екстремістами, але настроїв племени карейців не перемінює. Однопартійного правління переможців твориться не буде.

В господарських справах ціла економіка буде поділена на три групи. Перша це удержаніна воєнна й атомова промисловість. Друга — копальні, транспорт, деревостан і весь промисл — не будуть удержані через 10 або 15 років і на такий час допускається до цеї ділянки закордонні капіталовклади. Третя група — рижковий промисл і дрібна торгівля — взагалі не будуть удержані. Чужим фірмам не буде дозволено спроваджувати некваліфікованих робітників, доки в Бурмі можна буде таких знайти.

ні близкавки діялектичної софілістики.

Але є й зовнішньо замітні познаки наступу. Через кілька тижнів після проголошення самостійності Індії і Пакистану прибули до святих монахів у Ляси, замість прочан, члени советської місії. Ці дивні пілігріми предложили монахам фантастичний план створення Великомонгольської Держави, що повинна сягати від Гімалаїв на 8 тисяч кілометрів до Японського моря в Кореї. Националістичними і релігійними аргументами утрутковували потребу з'єднання монгольських племен під советським червоним прапором. Пропаганда відкликалась до примітивних расових інстинктів, до амбіцій підбою світу в часах Джінгіс хана.

Консервативні й далекі від світових спокус регенти Даляй-Лями не пішли на приману.

Тоді Кремль з нагоди відкриття советського консульяту в тибетанській столиці подарував монастиреві Потала (осідок Даляй Ляма) з царського історичного музею зелений прапор з срібною головою демона. Цей рафінований дарунок, символ пошани до тибетанського „папи“ і знак пріязні, зробив потрясаюче враження. З того часу большевики пильно переводять нову тактику: офіційно маніфестувати об'явлювання ввічливості й пошані до релігійних почувань і творити тим передумови для комуністичної розкладової роботи в Тибеті.

Зовнішньо-політична ситуація сприяє роботі советських агентів. Англія, що до певної міри контролювала Тибет, тепер, після

усамостійнення Індії, вишальтувана вже як російський контрапартнер. Американці, що мали більші капіталовкладення в Сінг-Кіянгу, після резигнації з Китаю, не досягають уже до Тибету. На лихо ще й національний Китай свого часу проголосив був, що Тибет „де юре“ належить до Китаю. Червоні володарі Китаю, вважаючи себе спадкоємцями Кумомін-тангу, не мали труднощі проголосити, що вони „визволять“ усі китайські провінції включно з Тибетом, Сінг-Кіянгом, китайським Туркестаном і островами Гайнаном і Формозою.

Упадок національного Китаю це не закінчення, але початок боротьби за владу над азійським континентом, а може — в дальнішому — і за поділ здобичі між жовтим Мао-Тсе-тунгом і „засміченим“ Сталіном за такі кості незгоди, як Тибет, Сін-Кіянг, китайський Туркестан і обі Монголії. Зараз близкавки над Тибетом віщують наближення бурій червоного заливу до цієї підхмарної, гірської країни, що нагадує незатоплений ще остров серед повіні.

ІНДОНЕЗІЯ ПРОТИ „РЕЄСТРОВИХ КОЗАКІВ“

З нагоди четвертої річниці індонезійської республіканської Армії президент Соекарно сказав, що голландська армія повинна вагалі опустити Індонезію провдовж шести місяців.

Пропозиції газької конференції про окреме існування крім республіканської Армії ще й індонезійських частин у голландській колоніяльній армії, що сповняли б роль, подібну до тої, що в нас колись „реєстріві козаки“, буде після створення З'єдинених Держав Індонезії зовсім безпредметове.

НЕЗДИСЦИПЛІНОВАНІ ЧЛЕНИ КПД

За „нездисципліновану й партійно шкідливу поведінку“ виключено з німецької КП Блядека, Курковського і Бенеденса за те, що вони взяли участь у пацифістичному конгресі „морального перезброєння“ в Ко (в Швейцарії).

НЕННІ БОЙТЬСЯ ЗПСУВАТИ СОБІ МАРКУ

Провідник італійських ліво-соціалістів, Петро Ненні, що йде службю на комуністичній штурмочці, відкликнув запрошення Тітта приїхати до Югославії і на місці переконатися про неслучність московських обвинувачень. Але запрошення іхати до Москви мин. зими не відкидав.

БЮТЬ У ДЗВОНИ НА ЗНАК ПРОТЕСТУ

На знак протесту проти приєднання в полоні німецьких полонених у німецьких протестантських церквах дзвонили 14. жовтня в усі дзвони. Вуличний рух припинено на той час. Скількість полонених у російських тaborах обчислюють ще на пів мільйона.

Большевизм — вияв російської духовості

Теперішню ментальність російських большевиків дається звести до специфічно російської духовості, яка в основних пунктах є здавен-давна незмінна. Цю тему доводить Л. Желязкіс цитатами з праці французького дипломата, Маркіза де Кюстена з-пред 110 років.

Вони пояснюють м. ін. психологію самохвалства „старшого брата” його імперіалістичні прагнення ось такими причинами:

„Надзвичайно непогамована честилобівість — того гатунку, що може корінитися лише в душі невільничого народу й кормитися терпіннями цілої країни — піднеслася сьогодні в серцях росіян” — пише де Кюстен. „Ця наскрізь агресивна нація живе стані такої принизливої підлегlosti, що це утворює ілюзію, наче б то народ у себе дома відповітував жадобу насильної влади над другими людьми. Слава й добича, що іх росіянин прагне, відвертають його думки від ганьби, якій він є підчинений... Цей, повалений на землю раб наповняє свої сні візіями світового панування”.

Поліційну систему і самоізоляцію росіян, яку так удосконалили тепер большевики, де Кюстен описав уже в своїх часах такими словами:

„Розмовляти з кимсь — називається в Росії конспірація, думати — називається плянувати заворушення. Це візантинське правління.. завждиуважало дипломатичний корпус і людей з Заходу лихідніми і злоючими шпіонами. Щокраще пізнаю Росію, то більше розумію царські заборони для росіян вийти в закордонні подорожі й утруднення в'їзду чужинцям...”

Інший французький дослідник, Еміль Монтежю, з факту російського нехтування вартістю індивідуальності перед 100 роками, виводить близкучі передбачення про дальший розвиток російського деспотизму:

„Російська духовість складається з ненависті одиниці й її поглинення державою в користь деспотизму; бо деспотизм, як форма правління є невідхильно передумовою заведення світового панування.. Якщо не будемо чуйні, будемо мусіти спостерігати нестримний успіх мужа, що раз появиться й во ім’я рівності по-кличе народи Європи повстати; що приобіцяє масам охорону перед їх власною впертою натурою й рівну участь у спільному котловку в заміну за свободу, що лише жменці людей буде корисна”.

Затаювання большевицькою цензурою не лише неприємних подібь про внутрішні події, але детайлів про наукові досягнення, це лише продовжування старої звички, про що де Кюстен писав так:

„Наши преса інформує росіян про кожний плян і кожну подію. Ми працюємо відкрито при денному світлі. Вони роблять свій поступ під охороною темноти”.

До цих цитат додає Д. Томпсон ще таке передбачення і заклик з-перед 94 років:

„Життєві інтереси зроблять Великобританію найповажнішим і негнучим противником російських завойовників і експансивних плянів... Треба припустити, що ця гігантична і роздута потуга буде спинена в своєму марші, після того, коли вона так далеко зайде на шляху до світового панування?.. На альбанському побережжі вона стоїть у самому серці Адріатику... Виглядає, що потім природні граници Росії пропагатимуть від Данцигу, а може Штетіна до Тріесту. І поскільки завоювання йде за завоюванням, анексія за анексією, треба би вважати певним, що завоювання Ро-

сією Туреччини було би лише вступом до анексії Угорщини, Пруса і Галичини і остаточним здійсненням панслов’янського царства. Припинення російських завойовницьких плянів є наказом години. В цьому питанні інтереси демократії і Англії йдуть рука в руку”.

Вгадайте, хто є автором цього? — питас пані Томпсон.

Ним був Карло Маркс, у „Нью Йорк Трібон” з 12. квітня 1853 р.

Положення, з яким маємо сьогодні до діла, як бачите, не нове. Це ніщо інше, як стара справа в новій одязі. Це стара Росія в новому вигляді, — закінчує Д. Томпсон.

„Ді Ноє Цайтунг”, що подає передрук цілої її статті, присолоджує що правду про „вічну Росію” приміткою, що не всі росіяни однакові, бо були такі, що боролися проти царату й боряться проти большевизму. Це в нічому не послаблює доказової сили наведених цитатів про незмінні риси російськості в духовості теперішнього большевизму.

Дещо з матеріалів Служби Безпеки ОУН

Інструкція агентам МГБ

Щоб допомогти нашому громадянству краще розпізнавати большевицьких агентів і їхню діяльність серед нас, містимо український переклад одної інструкції МГБ з 1947 р., надісланий нам для поміщення в організаційних архівів.

Інструкція ч. 6

Керівникам спеціальних відділів окупованих зон Австрії та Німеччини.

З огляду на загострення відносин між Советським Союзом і західними країнами, реакційні кола разом з військовим командуванням (американським, англійським) та разом з тим і французьким), що перебуває під їх впливом, затягають репатріацію советських громадян.

Америка, Англія, і цілий ряд інших країн, хочуть використати їх як дешеву робочу силу і як зброю пропаганди проти Советського Союзу.

Посилені пропаганда профашистських елементів серед під-советських громадян зовсім їх розкладає. Виходячи з усіх тих даних, здається, що питання репатріації ніколи не буде рішене в нашу користь.

Виходячи з того, необхідно посилити оперативну працю в тилах аліантів і мобілізувати всі можливості для розкладу старої і нової еміграції і обов’язкового знищення її як основного осередка проти большевицької пропаганди..

В цьому питанні треба зв’язатись з керманичами прикордонних застав і їх політичними заступниками, командантами командантур і керівниками особливих від-

ділів і всіми советськими представниками, що перебувають на американській, англійській і французькій територіях.

Для цієї цілі треба використати:

а) ворогів народу — з якими в нас уже є службові зв’язки.

б) будь-якою ціною треба притягнути до співпраці співчуваючих нам комуністів.

в) німців російського походження.

г) польських та прибалтійських німців.

д) спекулянтів та спекуляントок, що порушують кордони і мають постійне місце замешкання в союзних зонах.

е) в окремих випадках не забороняється прикорчувати ре-пресії проти бувших членів нац. партій, які володіють російською або українською мовами, і які можуть бути нам корисними.

з) воєннополонених, які вертаються з Сов. Союзу (останніх використовувати тільки в окремих випадках, і після старанної перевірки). Ще раз категорично нагадуємо, що кожний з агентів повинен мати родину на географічній території нашої зони.

ж) використати в наших інтересах військових утікачів з окупованої нам території і дезертирів з Червоної Армії. Основні принципи роботи, як і раніше, зводяться до слідуючого:

1. Піддерживати і всіми силами посилювати матеріальні і реалігійні розбіжності між втікачами ріжного підданства в минулому. То, що ми осягнули, ніяк нас не задовольняє.

2. Добитись загострення ворожечі „східняків” до „західняків”, „старих” до „нових” емігрантів

і ін. Нам до цього часу не пощастилося осягнути цього настільки, щоби на це звернути увагу органи Сов. керування.

3. Для того, щоб утікачі стали інструментом нашої зовнішньої роботи, треба ще більше розплювати антагонізм між окремими політичними групами втікачів добиваючись загострення між ними в їх пресі, житті і в діяльності. Ми повинні підмінити їхню роботу проти нас, — боротьбою між ними самими, стараючись втягнути в неї маси.

4. Не дивлячись на всі труднощі і риск, необхідно також паралізувати культурну діяльність емігрантів. Для цього треба привабити для художнього мистецтва малоздібних, «позбавлених» всякої таланту людей, щоб вони тільки даремно тратили папір, завантажуючи редакцію емігрантської преси, нещідливою для нас роботою, створюючи тим вигідний громовідвід для антиsovетської діяльності, і розплювання інтенсивної боротьби між „талантами“ і „бездарними“.

5. Старатися використати місцеву пресу і радіо з метою компромітації теперішньої еміграції перед чужинцями, довести їй, що культурна цінність емігрантів дорівнює нолю. Для цього необхідно створити велики скандали, схвалювати злодійства, пінику і спекуляцію серед еміграції.

6. Посилити сіяння сварок між католицькою та православною церквами. Для цього треба широко використати високі релігійні почуття бувших громадян Польщі і привести до зудару між католиками і православними, не тільки на зовні, але і в самій церкві. А це було б важно не тільки в рамках розколу емігрантів, як для виправдання нашої внутрішньої політики злиття католицької і православної церкви. Також для того, щоби очорнити еміграцію в очах тих канадських, бразилійських і аргентинських чинників, які стараються дати їй місце у своїх країнах.

7. Скомпромітувати еміграцію, як робочу силу перед канадськими, бразилійськими та аргентинськими працедавцями, і навпаки. Для того, як можна найбільше добитись, щоби туди виїжджали люди найбільше морально розкладені і хворі. Серед емігрантів розповсюджувати чутки, що переселенці вернуть на самі погані роботи, за низьку платню, і в місця, де євреї загине з несприятливих кліматичних умов.

8. Не менш важливим об'єктом нашої праці є економічний стан емігрантів.

Нам потрібно розвинути злочинство в таборах, ми повинні організувати там свої сітки, щоби постаратися цілком взяти табори під свій невидимий контроль. Наші агенти повинні напуштувати магазинерів, бухгалтерів, командантів і інших відповідальних таборових робітників на слизький шлях розтрат американських продуктів. Викорис-

тальніши п'ятиколонники намагаються відтягнути увагу мас від боротьби з большевизмом розвигновенням міжпартийної і міжнаціональної боротьби.

Слідкуйте за діяльністю тих, хто підсичує сварки між нами і відвертає ними увагу від головного ворога!

товуючи наших з оточуючого населення, необхідно приваблювати цих людей грошима, одягом і алькогольними напоями.

9. Всіми силами треба старатися прищеплювати недовір'я між керівництвом і мешканцями таборів, використовуючи для цього порівнюючу безконтрольність поліції і таборового управління. Старатися замасити роти небезпечним особам і розчистити дорогу до влади впливам дурнів, щоб їх після використати в наших інтересах.

10. Необхідно осягнути стан загального недовір'я, невдоволення, і безнадійності, створити середовище емігрантів з настроем повної розпукти.

11. Головну увагу звернути на загострення взаємовідносин між емігрантами і союзним окупаційним військом. В цьому відношенні наша агентура повинна проявити найбільше винахідливості:

а) треба переконати поліцію союзників, що більшість проступків і злодійств зробили і роблять лише емігранти.

б) безперервно настроювати англійську і американську поліцію проти мешканців таборів.

в) добитися серйозних сутічок

між союзниками і емігрантами.

г) старатись, щоб дружні відносини емігрантів з усіма чужинецькими опікунами були перетворені в непримиренну ворожнечу. Використовуючи всі сили і методи, в найкоротший час добитися такого положення, щоб кожний емігрант дивився на союзників, як на своїх найлютіших ворогів. У цьому тепер головне.

12. Прикладти всі старання, щоб на сторінках політичної преси емігрантів, політичну боротьбу емігрантів — обернути в боротьбу національну, в самому найважчому розумінні цього слова, підмінити її напр., ворожнечою між росіянами і українцями, украйнцями і поляками і т. д.

13. Скомпромітувати взагалі всі газети і журнали на еміграції. В особливості українську як саму профашистівську пресу).

14. Не зупинятись навіть перед підкупленням різних осіб чи цілих установ, та порадою входити в контакт з безпринциповими та продажними особами, що опікуються емігрантами.

Проводячи всю цю роботу, враховуйте, що кожний насильно повернувшись на батьківщину емігрант є для нас особливого цінності, не тільки в розумінні його покарання чи використання на упорядковуючих роботах, — але і в тому відношенні, що деяка частина з них буде нам дуже корисна для майбутньої боротьби з західним імперіалізмом.

26 квітня 1947

Особливий Уповноважений
Міністерства Держ. Безпеки
СССР по окупаційних військах.

Большевики крадуть людей

„Українська Думка“ (ч. 35) пояснює: „Агенти МВД ведуть систематично розшуки за українськими людьми і їх ненадійно скоплюють. Схоплені люди пропадають безслідно. Ще в 1945 р. арештовано, між іншими, д-ра Княжинського, якого большевики судили в Станиславові як „врага народу“ і повісили на ринку. В цьому ж році пропав діригент хору Гандзай. Підступом арештовано лікаря д-ра Маркіяна Дзеровича, якого покликано будьти до хворого, і він більше додому не повернувся. Агенти МВД на вулиці скопили генерала УТА Віктора Курмановича, що, як кажуть, мав померти в большевицькій тюрмі. Схопили д-ра Миколу Залізняка, Стрижака, що обидва дістали по 10 років тюрми, і ред. Станиславського, що пропав без вістки. На вулиці був скоплений д-р Іван Турин, що довгі роки видавав часопис „Український філателіст“. Д-р Турин пропав без вістки. Так само був скоплений і пропав б. директор українського видавництва у Львові Михайло Матчак. По виході з каварні був скоплений агентами МВД Василь Вишніваний, б. архікнязь Вільгельм Габсбург, що грав дякую роль в українській політиці в часі визвольних зма-

гань. Так само безслідно пропав організатор українського робітництва у Відні Кобздай, агроном Ю. Винницький, радник суду Іванець та ще багато інших громадян“.

Коли большевики були пірвали англійського студента, кількох американських вояків у Берліні, або окремих німців, то світова преса обурювалася проти тортур прав людини. Коли ж те саме діється з визначними українцями, ніякічисленні відділи охорони прав людини тим не цікавляться.

ТИТО ПРО ЗВИРОДНЕННЯ БОЛЬШЕВИЗМУ

У своїй промові до старшин, Тіто, обговорюючи закиди про югославський троцізм, сказав, що це була невинна течія, „але те що прийшло після нього — справа інша. Скільки комуністів, своє життя втратило під назвою троцізму, хоч нічого спільного з ним не мали? Щось звиродніло серед советських комуністів, що викрилося так, що нам взагалі неможливо уявити собі цього“.

Ставайте в протибольшевицький фронт!

,Понімаєш?..“

(Втікач з Донбасу)

Він сидить переді мною, цей сороклітній вірменин із Азербайджану. І мені спочатку важко уявити, як могла ця маленька добра виснажена людина пробратися з Макіївки в Донбас до Мюнхену. І лише придивившися до його чорних великих очей, повних вогню, ви переконуєтесь, що в цій безмежно стомленій людині збереглася велика внутрішня сила. Ви відчуваєте її, ту силу, у вібруючому голосі і в скупому, але різкому жесті. У нього не помітно нервозності, екзальтації. Навпаки, він оповідає в спокійному епічному тоні, але в окремих місцях на ваших очах перероджується, увесь запалюється, щоб зараз же знову погаснути.

— Ні, я не з Батуму. Мого батька забрали, понімаєш, у 1923 році. Пропав зовсім. Мене взяли до себе дядько до Батуму. Там я вивчився на пекаря. А 5 травня 1947 року мене заарештували. Ми були, понімаєш, із хлопцями в кіні, й з нами був один комсомолець, п'яний. Вийшли з кіна і завелися, а той комсомолець мене вдарив. Так я йому, понімаєш, і сказав, що комсомольці наволочі і бандити! А на другу добу мене вночі забрали. Посадили в таку камеру, де вода, а сісти ніде. Через чотири дні привели босого до слідчого. Він мене, понімаєш, як вдарив по носі, так я й залився кров'ю. А інші, що були там, стали бити по голові, по ногах. Нічого у мене не питали. Слідчий сказав, — він б'є за те, що я лаяв советську владу. Потім один із них, що там були, скопив мою руку, закрутав її мені за спину, і я тільки почув, як щось хрустнуло. Більше вже нічого не пам'ятаю. — При цих словах він устає, роздягається й показує вивернуту, здеформовану в лікті ліву руку. — Зуби, понімаєш, теж вибили. Бачиш, спереду немає! За два тижні знову привели мене й наказали підписати якийсь папір. Питаєш, що там було? Ти не знаєш, і я не знаю. Ми ж по російськи добре не розуміємо...

Потім повезли мене у Тбілісі, далі до Юзівки, а звідти до Макіївки (в Донбас; найбільший металургійний і машинобудівельний комбінат, — прим. Редакції). Там я був у таборі ім. Берія ч. 6220. Нас було більше як 6000 в'язнів, — кавказців, українців, росіян, гітлерівців, болгар, румунів. Вантажили авіомотори, авочастини, мотоцикли, гарматні набої на Таганріг.

Працювали по 12 годин щодня без свят. Завод працює на 3 зміни цілу добу. Істи давали 400 гр. хліба, 10 гр. камси (дрібна як кілька риби, — прим. редакції) і 1 літр супу. Одежді не давали. Народу мерло дуже багато. Шодня в умивальні на долівці тричотири трупи. Лікарі немає, ли-

ше помічник лікаря. Начальник табору говорив: — Вас, ворогів народу, не треба лікувати, ви повинні всі поздихати!..

Після того, як я пробув у таборі рік, мені сказали, що я заужений на 15 років.

Охороняли нас монгольські війська, і взагалі від Білої Церкви і до Берліну стоять майже самі монголи.

— Ну, а як же Вам удається втекти з табору?

— Чому ти говориш, як утік? Ми не тікали. Нас звільнили партизани. 20 червня цього року, так десь біля другої години вечора, мій товариш устав за потребою. У нас там були тріповерхові ліжка, і коли він злазив, то ми обидва прокинулися. Чому це, — каже, — хлопці, світла немає? За кілька хвилин чуємо постріли, потім крик, потім ще більшу стрілянину. Всі прокинулися. Потім двері відчинилися, і до бараку зайшо кілька озброєних людей і кажуть: — Виходьте всі! Ну, всі побігли, хто в чому був. Побігли й ми четверо. Це мої куники, приятелі, понімаєш!

— Теж вірмени?

— Чому вірмени? Два поляки і один українець.

У двері вже було повно народу. Всі бігли до брами, а там лежав убитий начальник табору. Люди, як пробігали, били його ногами. Я теж...

— А багато ж було партизанів?

— Ти не рахував, і я не рахував... Багато! З автоматами, гранатами, пістолями. Питаєш, якою мовою говорили? Українською, російською, а мої приятелі казали, що й поляки були. Той, що стояв біля брами, був з Кавказу, так думаю.

Я не оглядався. Не можу сказати, чи всі в'язні побігли. Я не хотів гинути, другий теж не хотів. Хіба ж не побіжимо?

За ніч ми пробігли далеко. Може кілометрів двадцять. Заховалися в сіні й просиділи цілий день. Потім наш товариш — українець повів нас у село до своєї знайомої. У тієї старої жінки сини загинули на війні. Вона сховала нас у льосі, і ми просиділи там десять днів. Вона нам носила їсти, дала одежду, бо ми втекли в білизні з мішків.

Коли в тридцять третьому р. на Україні був голод, до нас приходило багато українців просити хліба. Я тоді працював у пекарні й давав їм хліба. Тепер і мені Бог поміг... Мій відвідувач, що спокійно говорив, як його катували на допиті, заплакав. Стара нам казала, що вони гуртом багатьом допомагають. І партизанам допомагають. Скорі, Бог даст звільнитися...

Потім товариш повів нас через торфянники на Я... Там ми залізли в поїзд, що був комсоставський і йшов на Львів.

Щоб не відкривати способу, я-

ким вони скористалися для пereїзду, не будемо про це писати. Так само вони пізніше доїхали до Берліну. Він дуже небезпечний, вимагає повного напруження сил, не дозволяє ні на хвилину забутися, але, як бачимо, може привести на волю.

— У Львові, — продовжує він оповідати, — ми чекали, поки поїзд не перегнали на вантажну станцію. Тоді вилізли і пішли в гори. Товариши-поляки добре знали місцевість, вони нас повели. Там ми з українцем залишилися, а вони пішли. Їх дуже довго не було, а потім повернулися з озброєним партизаном. Принесли, понімаєш, хліба, ковбаси, цигарок. Це було вночі. Потім вони одвели нас кудись у ліс. Там зустріли нас озброєні українці й одвели в печеру, де ми просиділи одинадцять днів. Якийсь один приносив нам їсти. Освітлювалася печера карбідним ліхтарем, а того карбіду, понімаєш, під стінками стояло дуже багато.

Потім принесли нам одяг і знову понесли на станцію. Коли від'їхдвали, то партизан нам казав, щоб ми не зголошувалися до американців, аж поки не приїдемо на американську зону. Приїхали ми до Берліну, але по дорозі наш товариш-українець упав з поїзду й мабуть загинув. У Берліні ми два дні ховалися в побитих будинках, аж поки вночі не перейшли на американську зону. Істи було що, бо нам той партизан у Львові прив'язав кожному на спину по три буханці хліба. З Берліну ми вже вантажним поїздом приїхали до Франкфурту, а з Франкфурту то поїздом, то пішки, й нарещі автотом — до Мюнхену. У Франкфурті й тут у Мюнхені мої товариши-поляки зверталися до якихось вояків у чорному одязі, і ті нам допомагали.

— Ви до 1947 року були на волі. Розкажіть, що там робиться?

— Що говорити? Сам знаєш, як там живуть. Гине народ... Скоріо, понімаєш, мабуть усіх позаарештують, або скажуть, що всі в'язні і повинні працювати за 400 грамів хліба. У Батумі п'ять родин, — дві російські, українську і дві вірменські, заслали за те, що одержали звідси листи через німця. За радіоапарати засилують на 10 років.

— Виходить, большевики, що хочуть, те й роблять із народом, так, як і перед війною було...

— Чому так кажеш? Який ти! Нічого не понімаєш! Народ не може пропасти. Війна була, понімаєш. Не той народ... У Вірменії, Грузії, Кахетії, Абхазії, Азербайджані — всходи партизани. Розбивають склади, висаджують залізничні рейки, поїзди. За чотири з половиною кілометрів від Батумі, в м. Городок, висадили пороховий і мінний склад. В березні 1947 року в Кобелеті, за тридцять п'ять кілометрів від Батумі висадили склад морських мін... Понімаєш?..

— Так. „Понімаю”...

Н. О.

Хто без кого не може жити?

(З циклу — Росія і ми)

Росіяни, намагаючись виправдати свої імперіалістичні зазіхання на Україну, дуже часто використовують як аргумент те, що Україна нібито не може бути самостійною економічно, бо вона не спроможна відокремитися від єдиного економічного комплексу з Росією. Говорячи це, вони самі в те не вірять, але це їм потрібно, щоб таким чином таким „науково-об'єктивним уgruntуванням” вводити у блуд необізаних людей.

В дійності справа стоїть цілком навпаки: не Україна, а Росія повинна цілком перебудувати свою економіку, коли від неї відокремиться Україна. Щодо України, то вона і за своїми природними даними і висотою технічного розвитку не тільки спроможна творити самостійний економічний комплекс, але й має всі дані для того, щоб відіграти дуже поважну роль в європейській економіці.

Не Україна спирається на економіку Росії, а Росія — на економіку України. Мав рацію їхній Ленін, коли він писав про наш Донбас: „Ви знаєте, що це центр, справжня основа всієї економіки. Ні про яку відбудову великої промисловості в Росії, ні про яке справжнє будівництво соціалізму не може бути й мови, якщо не поставимо на належну височину Донбас”.

В цьому їй полягає дійсна причина, чому в 1917-20 роках росіяни затопили своїми військами відроджену Українську Державу.

За 30 років, що пройшли з того часу, дещо змінилося. Виникли нові промислові райони, розвинулися нові галузі промисловості, де в чому змінилося відсоткове співвідношення питомої ваги в економіці окремих частин московської імперії, але це суттєво не змінило ні ролі, ні природи українського господарства. Вона й надалі зберігає всі дані, які є підставою її економічної самостійності й потенційної можливості величезного розвитку в майбутньому.

Не будемо говорити про сільське господарство України, яке по праву набуло собі назву „житниці Європи”, і не тому, що її продукція набагато перевищує внутрішні потреби і вона ввесь час була і є експортером збіжжя, а й тому, що її природні умови і ґрунти при зміні політичних і соціальних умов гарантує, протягом дуже короткого періоду 20-30 років збільшення в 2,5—3 рази врожайності полів і в 4 рази густоти скоту на одиницю площи.

Не будемо докладно говорити про те, що положення України на берегах Чорного моря, тобто майже в центрі морських шляхів Європи й Близького Сходу, надзвичайно підвищує ролю українського сільського господарства в світовій економіці. Щодо сільського господарства навіть самі росіяни не насмілюються заперечувати незалежність України, а, навпаки, визнають велику роль її в балансі харчових продуктів усієї большевицької імперії. Свою тезу про „неможливість” для України економічно відокремитися від Росії вони спирають на стан української промисловості. Тому й ми візьмемо цю частину українського господарства.

Українська промисловість не тільки в порівнянні з західно-європейською, а й з російською є дуже молодою. Ще на початку 19 століття вона зовсім не мала великої промисловості. За статистикою 1807 року в ній було всього 502 і то виключно дрібних підприємств, а кількість індустріальних робітників у 1825 році дорівнювала всього 15 тисячам. Розвиток вугільної промисловості почався від початку 19 століття, але видобуток вугілля змірковався незначною кількістю: від 4 тис. тонн у 1806 до 15 тис. тонн в 1839 році.

Від 1830 року починається також розвиток цукрової промисловості, що довгий час займала перше місце серед усієї промисловості України.

Переломовим моментом у промисловому житті був 1861 рік — рік звільнення селянства від кріпацчини. Від того часу промисловість України розвивається дуже швидкими темпами не тільки що-

до розміру продукції, але й питомої ваги в імперії. Так, наприклад, уже в 1866 році на Україні добуто 230 тис. тонн вугілля, що складало 49,5% всього видобутку в імперії. Або щодо чавуну:

Роки	Всього Росія	Україна	%
1860	19,6 міл. пуд.	—	—
1880	26,1 "	1,3 міл. пуд.	5 %
1900	176,8 "	91,5 "	51,7 %
1914	264,1 "	186,2 "	70,5 %

Приметною рисою розвитку було те, що він мав увесь час колоніальний характер. Поперше, він не йшов гармонійно супроти потреб самої України, а лише відповідно до вимог метрополії, по-друге, Росія свою митну політикою, побудованою в інтересах її власної промисловості, перешкоджала українській промисловості належно включитися в європейське господарство і, потрете, вона стала ареною дій конкурентного чужого капіталу, зокрема французького — 215 міл., бельгійського — 110 міл., англійського — 26 міл. і німецького 21 міл. В металургії було 174 міл. карб. чужого капіталу, у вугільній — 114 міл.

Розвиток окремих галузей в цілому не йде відповідно до природних можливостей України і до її господарських потреб.

Однак, що перед першою світовою війною промисловість України досягає особливо високого рівня серед усіх інших країн імперії і починає відігравати вирішальну роль у всій її промисловій економіці.

Вартість річної промислової продукції України досягає 2.100 міл. карб. Розмір продукції і місце в імперії характеризується такими даними:

Продукція % в імперії			
Залізна руда	(1913 р.)	388 міл. пуд.	71,3 %
Чавун	(1914 р.)	186,2 "	70,5 %
Сталь	(1911 р.)	70,9 "	68,3 %
Сіль	(1914 р.)	57,9 "	52,1 %
Сода	—	—	77,6 %
Цукор	(1914 р.)	86,0 "	82,4 %
С.-г. машинобуд.	(1912)	20,4 міл. карб.	49,0 %
Паротяги	—	353	40,0 %

Основна маса всієї продукції увесь час вивозилася за межі України в Росію. Ще в 1840 році, коли видобуток вугілля дорівнював лише 15 міл. тонн, майже половина його вивозилася до Петербургу. А з 70,9 міл. пуд. сталі, що вироблено в 1911 році, лише 24 міл. пуд. було спожито самою Україною, решта вивезена до Прибалтики, в райони Московський, Середньо-Волзький, в польські губернії і т. д.

Характеристичним є те, що українська промисловість своїми виробничими показниками набагато перевищувала Росію. Так, наприклад, у 1900 році на 1 робітника витрачався складав на Україні 1714 пуд., а на Уралі — 297 пуд., видобуток руди відповідно — 19,3 тис. пуд. і 3,3 тис. пуд.

Те саме і в порівнянні з іншими районами:

Видобуток залізної руди в 1913 році

	міл. пуд. на тис. пуд.
Криворіжжя (Україна)	388
Центр. Росія	104
Урал	25
Польща	19

Перша світова війна хоча і призвела до деяко-го скорочення окремих галузей промисловості, але одночасно спричинила до значного збільшення інших, в першу чергу хемічної, у зв'язку з припиненням імпорту. Натомість внутрішня війна і війна в Росії з Україною призвели до майже повного

занепаду української промисловості, при чому в порівнянні з Росією Україна зазнала далеко більших втрат. Так, у 1921 році в порівнянні з 1913 роком розмір продукції складав: вугілля — 18,4%, видобуток руди — 0%, чавуну — 0,8%, соли — 26,7%, цукру — 2,9%, вироби паротягів — 9,9% і т. д.

Потім, як відомо, прийшли НЕП, а далі п'ятирічки індустриалізації. Йде процес віdbудови, реконструкції і поширення промисловості.

Гуртова продукція збільшується зростаючими темпами:

1913 р.	—	2.100 міл. карб.
1923 р. (поч. НЕПу)	880 міл. карб.	
1928 р. (кін. НЕПу)	2.820 міл. карб.	
1932 р. (кін. I. п'ятиріч.)	6.927 міл. карб.	
1937 р. (кін. II. п'ят.)	16.152 міл. карб.	

Але як іде той процес індустриального розвитку? Поперше, він не втрачає свого колоніального характеру (напрям і розмір — в інтересах метрополії), подруге, загальний зрист промисловості нижчий від суми національного доходу, яка пішла на інвестиції, бо коштом України, як і інших колоній Росії, віdbувалося творення нових промислових районів у Росії.

9 лютого 1946 року Сталін, з нагоди нової повоєнної п'ятирічки, говорив, що джерелом капіталістичної індустриалізації може бути: 1. захоплення і грабування колоній, 2. збройний розгром інших країн і одержання при цьому контрибуції, 3. кабальні концесії і кабальні позики. Він твердив при цьому, що жадним із цих шляхів Росія не йшла, що вона провадила свою індустриалізацію коштом „самовіданої праці радянського народу — робітників, селян і інтелігенції“. Яку ціну має це твердження, ми знаємо, бо знаємо основний закон большевицької економіки, який той же Сталін напередодні I. п'ятирічки зформулював так: „спочатку захопити владу, а далі використати цю владу як могутній важіль реорганізації виробничих відносин“. А большевицькі економісти, розвиваючи цю його тезу, доводили (Леонтьєв): „якщо б в нашій економіці зберігав своє значення закон середньої норми зиску, наша країна залишилася б без важкої індустрії“.

Отже, фактично Росія у своєму індустриально-му розвитку йшла цими трьома шляхами: вона грабувала свої колонії — Україну, Білорусь, Туркестан і ін.; вона збройно розгромила їх у 1917-21 роках і пограбувала, вона щорічно висмоктує з них десятки мільярдів карбованців.

В розвитку промисловості на Україні за обидві п'ятирічки виявляється незмінна тенденція до збільшення важкої індустрії і навмисного гальмування розвитку виробництва засобів споживання. В той час, як металообробна, добувна, хемічна промисловість збільшує свою продукцію у 2,5—3 рази, текстильна, харчосмакова і т. д. лише на декілька десятків відсотків, та й той відсоток по окремих галузях штучний: ніякого збільшення продукції у них не відбулося, навпаки, є зменшення, бо частина цих відсотків іде на кошт заступлення однієї форми виробництва другою. Так, наприклад, загальна продукція печеної хліба зменшилася, але в зв'язку з тим, що селяни, як раніше пекли хліб вдома, тепер, за браком власного хліба перетворилися на покупців, маючи колосальний зрист хлібопекарської і кондиторської промисловості: з 29 міл. карб. у 1913 році до 743 міл. карб. Тє саме — з м'ясною, молочною та ін. продуктами. Така навмисна затримка розвитку промисловості засобів споживання, всупереч природним даним України, пояснюється суто колоніальною політикою Росії. Справа в тому, що такі галузі промисловості мають більшу кількість робітників на одиницю основного капіталу, отже дають варстиву працівців більшій кількості населення, крім того, мають значну вищу „видайність карбованця“, тобто гуртової продукції на одиницю основного фонду виробництва. Так, наприклад, рудодобувна промисловість має „видайність карбованця“ 46 коп. Чорна металургія — 63 коп.; в той же час шкіряна — 6 карб. 10 коп., кравецька — 12 карб. 52 коп. і т. п.

Якщо взяти до уваги, що основним джерелом большевицького бюджету є т. зв. „торговельні над-

вишки“ (73% бюджету), а продукти і речі особистого споживання мають найвищий відсоток цих „надвишок“, то стає цілком зрозумілим, що цим способом Росія також експлуатує поневолені народи. Ми маємо явище, аналогічне колишнім відносинам Англії і Індії: Англія вивозила текстильну сировину на тисячі кілометрів до себе, а потім, перетворивши у себе тканину, везла її для продажу до Індії.

Така ця політика і щодо розвитку важкої промисловості, хоч на перший погляд це пібито суперечить ставленню до України як до колонії. За структурою галузей і номенклатурою продукції промисловість України також повністю підпорядкована вимогам Росії. Від України забиралося 54,3% всієї гуртової продукції для потреб Росії чи то у формі потрібних її речей, чи то у формі сировини для дальнього перероблення.

Напередодні війни промисловість України схематично характеризується такими даними: Україна мала 10.808 підприємств великої промисловості з 13.793 міл. карб. основних фондів і 115.530 підприємств дрібної промисловості з 311 міл. карб. основ. фондів. Серед важкої промисловості основна частина фондів припадає на чорну металургію (23,4%), металообробну (22,4%), і паливодобувну (10,0%) промисловість.

Гуртова продукція України за основними видами: вугілля — 72,4 міл. тонн, торфу — 2,5 міл. тонн, залізної руди — 16,1 міл. тонн, мангану — 0,9, чавуну — 9,2 міл. тонн, сталі — 8,8, прокату — 6,5, коксу — 14,4, хемічної продукції на 1,3 мільярда карб.

У порівнянні до промислової продукції всього СССР Україна займає:

	1932 р.	1938 р.
Вугілля	62,6 %	—
Залізна руда	65,7 %	—
Чавун	64,0 %	—
Прокат	56,6 %	—
Цукор	67,6 %	—
Електроенергія	23,3 %	—
Сіль	51,2 %	—
Сода	70,4 %	—
Кокс	—	74,0 %

В той же час у текстильній промисловості Україна мала в 1932 році — 6,7%, а в 1938 році — 4,0%, при чому щодо бавовняних тканин лише 0,2%, хоч площа бавовни на Україні складала 10,7% всієї площи під бавовною. Щодо машинобудівництва Україна займала друге місце в СССР, поступаючись трохи московському центральному районові, але перевищуючи ленінградський.

Така домінуюча роль України в промисловій економіці всього СССР, і то в таких видах продукції (паливо, залізна руда, кокс), які взагалі є основою промислового розвитку, ще більше зросте, якщо уточнити ці порівняння. Річ у тому, що ці співвідношення встановлюються для всього СССР в цілості, куди, крім України, входять багато інших поневолених країн з їх промисловістю. Отже, якщо порівнювати промисловість України з самою Росією, то частка останньої не перевищує 20-25% в основних видах продукції, тобто Україна перевищує Росію в 3 рази.

Крім того, всі наведені тут дані стосуються лише східніх і осередніх частин України. Тепер, коли в УССР об'єднані і її західні землі, це відношення до Росії ще більше зростає на користь України. Навіть цього, дуже поверхневого, як це дозволяє газетна стаття, огляду промисловості України цілком вистачає, щоб довести, що всі твердження росіян про економічну залежність України від Росії й про неможливість через це для України відокремитися від Росії є безглуздою нісенітніцею.

Навпаки, незаперечним є те, що економіка Росії цілковито залежить від України і що в дальших економічних стосунках цих двох країн чоловіка ролі належатиме Україні, а не Росії. Росія майже зовсім не має коксуючого вугілля, без чого неможлива металургійна промисловість, як і розвиток бензольної, аміачної, анілінової та ін. важ-

ливих галузей промисловості, що спираються на відходах при коксуванні. Вона зовсім не має мангану, без чого неможливе виробництво сталі, (вона не має достатньої кількості заліза і т. д.).

Нам скажуть: зате Україна мало має нафти, без якої неможливе сучасне життя, у ній мало колорових металів. Так, але й Росія зовсім не має нафти. Її має Азербайджан, що в майбутньому теж поверне свою незалежність. До того ж, Україна, крім нафтових районів на своєму заході, має ще багато остаточно не досліджених районів, які обіцяють наявність нафти.

Але, справа, нарешті, не в тому. Ясно, що Україна і деяку сировину, і деякі продукти буде доставити, як це робить кожна країна, і це зовсім не ставить під сумнів її державну суверенітет і економічну самостійність. Вирішальним є те, що Україна і своїми природними даними, і промисловими та виробничим станом не залежить від Росії, і її державно-політична пов'язаність із Росією є примусова, нічим економічно не виправдана. Україна не тільки щодо своєї сільсько-господарської, а й щодо промислової продукції була, є і буде ек-

спортером і тому природно буде споживачем деяких видів продукції інших країн. Положення України на берегах центральних морських шляхів ще більше тому сприяє.

Отже, давно вже пора росіянам покинути прикривати свої імперіалістичні зазіхання фальшивими, беззмістовними визнаннями. Треба, нарешті, зрозуміти науку історії, наприклад Англії і Америки: в тих випадках, коли метрополія спирає своє панування не на природно-економічних даних, а на привласненні господарських здобутків колоній, ці останні можуть у своєму розвитку перевищити метрополію. І тоді напрямні економічної залежності обертаються. Це тим правдивіше в тих випадках, коли поневолюється і зводиться до стану колонії країна вищої культури, як це мас-місце з Україною.

Одне можемо сказати росіянам на потіху в їх скрутному становищі: не той патріот, хто сліпо боронить інтереси своєї батьківщини, а той, хто мудро їх боронить; мудрість же вимагає бачити правдиву дільність.

Н. Олежко

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Виступ „Полуботківців” у липні 1917 р.

Трагічним, але правдивим є, що ми маємо лише одну (промовчану) націоналістичну „Історію України” і ні одної, писаної націоналістом, історії визвольної боротьби і тому неодин націоналіст з довірям пускає в обіг цинічні вигадки з „праць” про визвольну боротьбу Ісаака Мазепи, з „Української загальної Енциклопедії” або П. Христюка „Матеріали до історії української революції”.

Всі ті темні сили не проминули заплямувати й зогидити виступи Полуботківців. Одні робили це прямолінійно й відверто, інші, більш рафіновані, робили це підступно або й з юдиним поцілунком. Словом так, як сьогодні роблять говорячи про Донцова і „вітниківство”.

Христюк належить до „свідків” останнього типу.

Ось що читаемо в його „Матеріалах до історії української революції” про виступ „Полуботківців”:

„У неорганізований, примітивний, дезертирсько-бунтарській формі нещасні „полуботківці” ... зробили серйозний бешкет у Києві. Цей бешкет без особливих труднощів було ліквідовано Генеральним Секретаріатом Центральної Ради, який не задумувався серйозніше над причинами його”. (ст. 107, том I).

В той час завдяки московофільтру Центральної Ради існувала формально лише московська імперська армія, яка боролася за здійснення московських імперіалістичних цілей, серед яких одне з перших місць займало бажання заграбати решту українських земель (Галичину, Буковину, Закарпаття), щоб цілковито зліквидувати український рух, позбавити ґрунту всякі спроби його активізувати поза межами московської імперії та дати тим змогу ворогам українського націоналізму оскаржувати його в „безгрунтівстві”.

Отже, коли москви таврували кожного, хто покидає московську армію і не хотів битися за московські інтереси, проти власних українських інтересів, словом „дезертир” — то в цьому не має нічого ненормального або дивного.

Зашкодимося: патріотом якої держави є ес-єрівський історик п. Христюк, коли він намагається таврувати тавром „дезертирства” тих, хто не хотів битися за московські інтереси (і не хотів сидіти дома!), а лише зі збрosoю в руках виступив за самостійність України? Чи не патріотом держави московської?

Чи дивно отже, що виступ „Полуботківців”, який був скерований проти любої його серцю московської держави, керованої Керенським, Христюк наважився зневажливо назвати спочатку „бунтарством”, а потім „бешкетом”?

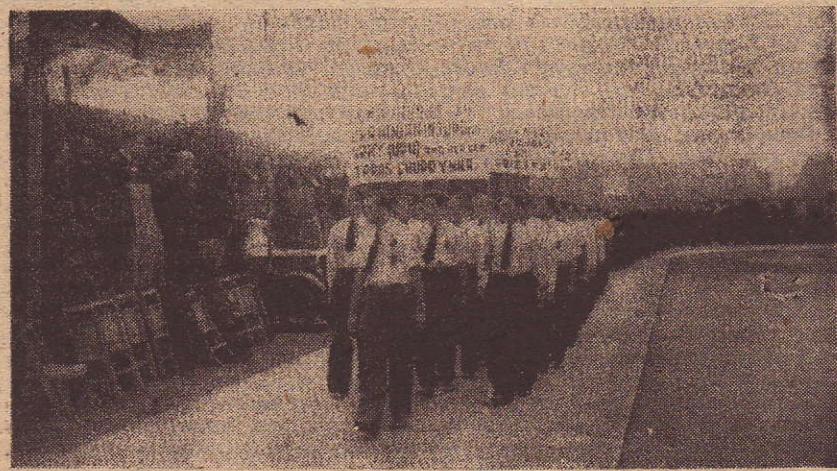
Цих кілька завваж до позначененої „юдиним співчуттям” („нечасні полуботківці”) наклепницької „інформації”, мусили зробити ми для того, щоб звернути

увагу читачів на те, „гемонське шило”, яке вилізо всупереч волі автора з есерівського мішка „об'єктивних матеріалів”.

А тепер спробуємо коротко поінформувати загал про справжній характер і перебіг виступу „полуботківців” та його причини.

На початку революції самостійницькою Центральною Радою українська соціалістична інтелігенція розклава і зліквидувала в протязі місяця, привівши (формально) до „злиття” її з антисамостійницькою Центральною Радою, яка далі й діяла.

Про погляди тих українських діячів найкраще свідчить автентична заява тоді популярного репрезентанта тої інтелігенції — В. Винниченка, яку й подаємо. „Ми стали (по революції 1917 р.) частиною, органічною частиною, активного живого, охочого, єдиною цілого. Всякий separatizm, всяке відокремлення себе від Росії здавалося смішним і абсурдним”. „Ми казали, що така Росія — є наша Росія ... яку ми будемо берегти і боронити всіма силами”. („Відродження нації” т. I ст. 43).



Антикомуністична демонстрація в Ілі (Англія) при участі 1200 учасників

Так думали діячі Центральної Ради і свідомою неправдою, обрахованою на привласнення незаслуженого авторитету й значення, є слова Ісаака Мазепи: „Національно-українські маси почали активізуватися лише поводі і то головно під впливом діяльності Центральної Ради” (Під стави нашого відродження” ст. 61).

Однопартієць п. Ісаака Мазепи, п. М. Винниченко писав більш циріше правдиво про „той темний народ”:

„Вони не вміли говорити чистою українською мовою... не всі були свідомими, освіченими, національно організованими, але тим більше імені ці (мова про делегатів на Перший Український Військовий З'їзд) горіли, тим більше імені вони були пройняті шовінізмом... вони були найбільш крайніми, запальними, не-приміримими націоналістами”. („Відродження нації” т. I, ст. 140—141).

Такі були настрої, за свідоцтвом самих визначних учасників подій, у мас і в інтелігенції.

Але й існували інші українські інтелігенти, вправді нечисленні, які мріли про власну українську державу, які були справжніми українцями і які робили, що могли.

Як законспіровані члени „Братства Самостійників” так і спізвучні самостійницькі елементи вже в першому місяці революції беруться до організації українського війська, непомільно передбачаючи неухильність збройної боротьби українського та московського народів. З цією метою М. Міхновський та інші засновують „Військове Т-во ім. П. Полуботка”.

Одночасно самостійники починають уже з початку квітня організувати революційним шляхом українські військові одиниці. Майже у всіх випадках представники Центральної Ради саботують, або виступають проти тієї акції і ведуть пропаганду за роз'язання тих частин і за повернення згуртованих вояків в склад московської армії.

У перших числах квітня 1917 р. свідчить один з учасників (див. „Літ. Наук. Вістник” за 1925 рік, „Згадки минулого” та спогади в „Червоній Калині”) в Чернігові з ініціативи членів „Братства Самостійників” починає формуватися український полк.

Формальним ініціатором виступає поручник Павленко, якому допомагають: телеграфіст Чернігівського поштового уряду Летушко та військовий урядовець Веремієнко. Усі вони були в романтичному захопленні минулим України, усі вони перебували під впливом Шевченкового Кобзаря і всі вони не орієнтувалися в українських партіях, не знали нічого про Маркса і не захоплювалися невідомим ім Чернишевським, Лавровим, Плехановим, Драгомановим чи Мілюковим. Тому вони всі три стали ходити в історичних українських військових убраних, а їхні слова були

надихані безпосереднім українським стихійним націоналізмом. За ними, в тіні, як „ янгол охоронець”, стояв „ братчик”, який користувався у всіх трох абсолютном авторитетом.

Формування почалося з того, що на одному з українських мітингів виступив Павленко з закликом записуватися до нового в українське військо. Того ж дня кілька солдатів, що перебували на відпустці зголосилися до нього. Тоді Павленко з тими солдатами зайнайли вільну, обгорожену, спортивну площу московського „Сокола”, на якій стояла мала літня будова (каса, роздягальня і критий ганок). На паркані з'явилася писане рукою оголошення, що тут формується „український козацький піший полк ім. гетьмана Петра Дорошенка”.

Організатори спинилися на собі Дорошенка, щоб підкреслити антимосковські тенденції.

Було тепло і тому по двох тижнях позбиралося вже більше трьох сотень неозброєних вояків, які почували під голим небом, а харчувалися кожен дбаючи про себе самого. Справа почала набирати розголосу. Московська влада намагалася намовити вояків вернутися до своїх частин. Однак з цього нічого не вийшло.

За яких ще пару тижнів полк, якого склад вже доходив до тисячі козаків виступив (. нагоди посвячення прапора з портретом Дорошенка) з дефілядою. Дефіляду пробувала злікідувати знаку московської влади станиця в місті московська частина. Прийшло до сутінок і завдяки особистій відвазі тих трьох керівників, а в першу чергу самого Павленка, українська частина, яка мала лише невелику кількість револьверів і шабель — розброяла напасників московськів, вірвалася до їхніх касарень і заволоділа зброя. Було серед москвінів кілька вбитих і ранених та один важко ранений український козак.

Ця подія наробила великого галасу. Командування Київської військової округи звернулося до Центральної Ради з дамаганням вислати частину на фронт проти німців.

Від Центральної Ради приїздив тоді полк. Селецький, який наставляв, з запалом гідним ліпшої справи, йти на фронт „боронити революцію і спільну революційну батьківщину”. Пару днів пізніше приїхав М. Міхновський до полку і промовляв до вояків, закликаючи не слухати москвінів, не йти битися за їхню державу, тільки готовуватися до збройної боротьби з нею. Приїздив рівнож і Ю. Коцюбинський (син письменника), який в імені Ради Салдатських Депутатів закликав та-кож іти на фронт.

Українські вояки трималися твердо, а напливало їх все більше. Харчування такої маси людей вимагало наладнання і це, в зв'язку з напружену ситуацією, ще більше загострювало стосунки. Фактична влада в місті належала московському державному

апаратові і москвінам. Московська військова влада ультимативно домагалася виходу на фронт, а зброй було не так вже й багато та й треба було вести так справу, щоб не довести до збройної акції в одному лише місті.

Тому командант полку Павленко (який мав уже до помочі шість старшин) розпочав переговори з московським командуванням, якого метою було виграти час. Дійшло до підписання такої угоди: московська влада визнає ново-сформований український піший полк ім. гетьмана Петра Дорошенка регулярною військовою частиною, що має свої кадрові одиниці в Чернігові, де переводять вишкіл і комплектування маршових сотень, які регулярно висилатимуться на фронт. Перший такий транспорт в складі 1000 душ має відійти, як окрема частина, негайно, забравши зі собою зброю, а кадрові частини негайно одержать зброю, одяг і амуніцію.

По підписанні угоди вісім сотень було заладовано на пароплав і вони рушили через Київ на фронт.

Однак самостійники не збиралися дати ні одного козака, а тому повідомили київських самостійників про транспорт і ці скерували козаків, замість на фронт, на передмістя Києва, де в Грушках і розмістилися новоприбулі вояки.

Там вони негайно змінили називу і перетворилися в „полк ім. гетьмана Полуботка”, до котрого почали напливати все нові й нові козаки й старшини.

Полк, ім. Дорошенка лишився далі в Чернігові.

Тим часом в Києві формування полку ім. гетьмана Полуботка добігalo кінця.

Московська військова влада на-садила на Центральну Раду, а і самі діячі Центральної Ради кривим оком дивилися на формування тих частин. Репрезентантом цілої акції в їх уяві було „Військове Т-во ім. гетьмана П. Полуботка”, в якому гору мали самостійники.

Ось тоді Центр. Рада рішає спробувати усунути це немиле її товариство „демократичним шляхом”.

Центральна Рада виступає з пропозицією спільно скликати Всеукраїнський Військовий З'їзд, на якому і проводить ухвали (користуючись з наївності і політичної невиробленості делегатів) про обрання на З'їзді Українського Генерального Військового Комітету. Самозрозуміло, демагоги з Центр. Ради правою і неправдою проводять велику кількість своїх кандидатів до Військового Генерального Комітету, в якому самостійники стають меншістю.

Тоді, як Військове Т-во ім. Полуботка розглядало справу військову, як працю над творенням власної української збройної сили — Український Генеральний Комітет стремить просто до виділення українців у окремі війсь-

кові частини, які мають лишатися в складі московської армії. Ці частини мають бути просто скупченими „українських робітників і селян”, серед яких зручніше вести „усвідомлючу” соціалістичну пропаганду.

Центральна Рада під тиском мас видала свого першого Універсал, якого слова „від нині будемо самі творити своє життя” маси розуміли значно ширше, ніж сама Центральна Рада.

Імпозантне враження, яке зробив Перший Військовий З'їзд, як свою членіність так і антимосковськими настроями та враження від першого Універсалу вирішили діячі Центральної Ради використати для складення угоди з московським урядом і деглавувала 10 прохачів з меморандумом, в якому запевняли, що „з обуренням відкидають думку, що українці можуть хотіти відокремитися від Росії”.

Тим часом у Києві кінчилося формування полку ім. гетьм. Богдана Хмельницького, в якому Центральна Рада мала значні впливи, а потім і цілковито собі підпорядкувала.

Дня 23. червня, всупереч відразній московській забороні, зібралася в Києві Другий Всеукраїнський Військовий Зізд (понад 2.500 делегатів). Настрій З'їзду був виразно протимосковський і націоналістичні гасла зустрічалися з ентузіазмом.

„І знову довелося керівникам українського руху вживати надзвичайних зусиль, щоб цей стихійний протест ... не перейшов певних меж і не зломив наміченої лінії боротьби ... за загальні здобутки революції” — признається на 76 стор. той же Христюк.

Однак крутійськими резолюціями не вдалося тим діячам звести на манівці членів З'їзду.

Під час цього з'їзду представники самостійників почали з С. Петлюрою таємні переговори, намагаючись намовити його і Центральну Раду пристати на самостійницький план визволення України. Згідно з цим пляном: 1) мали військові частини, які перебували під впливом самостійників, захопити владу у всіх більших центрах України, 2) мав бути перерваний всякий зв'язок з Москвою, перервані телеграфні лінії, залізничний зв'язок і в разі потреби — зірвані мости. 3) Центральна Рада мала б звернутися до Центральних Держав з пропозицією почати мирові переговори і розмови про складення військового союзу. 4) самостійники мали подбати про відкриття т. зв. „румунського фронту” і впущення на підставі умови допоміжних німецьких частин, які мали бути розміщені вздовж московсько-українського кордону.

С. Петлюра поставився до пропозиції негативно, мотивуючи своє становище тим, немов плян є цілковито фантастичний з огляду на повний брак українських військових частин та на великий добре зорганізовані московські частини стаціоновані на Україні. Вив'язалася суперечка. Представники самостійників доводили, що несподіваність акції даст змогу за допомогою тих частин, якими ми можемо розпоряджатися, осигнати повний успіх, тим більше, що московське військо є в стані розкладу.

В бігу дискусії С. Петлюра визнав, що найкраще є обсаджений москвинаами Київ, який є найповажнішим центром. Тоді

самостійники добиватися стали запевнення, що коли б без участі Центральної Ради і наче б то без відома вдалося самостійникам роззброїти в Києві московські війська, зайняти і обсадити публічні установи — то тоді б Центральна Рада приєдналася і підтримала, з тим, що протягом наступного дня будуть розброєні московські залоги всіх інших більших центрів на Україні. Петлюра довго не хотів дати такого запевнення, але на останку сказав, що маючи цілковиту певність неможливості доконання чогось подібного, дає таке запевнення.

На цьому кінчилася розмова.

Самостійники почали підготовляти переворот, а діячі Центральної Ради — згоду з московським урядом на підставі зречення на відміну того, що було проглямоване першим Універсалом.

З цією метою влаштовують діячі Центральної Ради спільну прогулянку пароплавом по Дніпрі з представниками московської окупантів влади на Україні, під час якої не лише голова Центральної Ради проф. Грушевський прилюдно цілується з представником тої влади — Суковкіним, але й потиху зраджується національну революцію й складається плян компромісу між московським урядом і скромними побажаннями угодовських настроєніх діячів Центральної Ради. Наслідком тієї „прогульки” був приїзд до Києва для особистих переговорів трьох міністрів московських (Керенського, Черетелі і Тещенка).

Закінчилося це все з українського боку зрадою гасла „від нині самі будемо творити своє життя” і проголошенням в Другому Уні-

Як це було?

(продовження)

Боротьба гітлерівської Німеччини йшла на здобуття України, як колонії. Коли Україна стала об'єктом імперіалістичної війни поміж Ресією і Німеччиною, український народ мусів сказати своє слово в цьому спорі двох загарбників. Наївним є погляд наших противників, які нам закидають, чому ми з першого дня не почали війни проти Німеччини, без Акту 30. червня 1941 р. Ми були свідомі цього, що Німеччина мала метою окупацію України. Але, щоб розпочалася українсько-німецька війна, в якій сотні тисяч мали впасті, треба було напочатку підкреслити цілі тієї війни і піднести факт, що в протиболішевицькій війні Україна боролася і бореться не за інтереси чужі, а за власні.

Тодішня противідольшевицька поставка аліянтів не давала нам, як українським, а не аліянтським політикам, ніяких основ для співпраці з аліянтами в той час. Наївним було тодіше становище частини уряду УНР в Парижі.

Жі заявлялися по стороні аліянтів, які підтримували більшевицькі. Це було польське, а не українське становище. Українське становище могло бути тільки одне: наявно і поновно, ствердживши ворожу до України поставу німецького імперіалізму, відкрити боротьбу на два фронти, проти німців і більшевиків, не дивлячись на другорядний для нас факт, що більшевики є в союзі з аліянтами. Кожен реальний політик повинен враховувати, що українці не є і не будуть нічим кондотієрами. Але об'єктивно кажучи, наша боротьба на два фронти була теж в перспективі корисна й аліянтам, бо ослаблювала оба тоталітаризми. Політика Черчіля ішла по тій лінії, щоб найбільше послабити позиції СССР, тому м. ін. аліянти так довго зволікали з десантом на Європу.

Запитуємо отже, чия постава, з погляду сьогоднішньої ситуації, була правильна і більше передбачлива теж і з зовнішньо-полі-

тичного погляду: наша, чи наших противників? Постава колишньої УНР була така: ця частина уряду, яка була в Парижі, заявилася за аліянтами, друга в Барселоні колябувала з німцями. Повна безпринципність. Єдина ОУН держала фронт.

Акт 30. червня 1941 р. дав проекцію, во ім'я чого ми держали новий фронт. Цей акт теж врятував життя багатьом українцям по більшевицькому боці. Коли б була неясна ситуація, з боку німців, більшевики винищували в всіх потенційних симпатиків Німеччини, як евентуальної сокозниці України. 30. червня засвідчив ясно, що Німеччина не стоїть за Українську Державу і з цього боку вона перестала бути небезпечною для СССР. Тим чином ясність ситуації не давала змоги більшевикам під цим претекстом винищувати український актив. Наївний закид, мовляв, проголошення відновлення УД здезоріентувало українців в советській армії і вони здавалися в полон, а опісля їх німці винищували, — не видірює найменшої критики. Радіостанція ім. Е. Коновалця була в наших руках всього три дні. Вістку про 30. червня більшевики прихову-

версалі протилежної ідеї: „ми рішуче ставимося проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Собрання”.

Як бачимо діячі Центральної Ради не тільки зрікалися самостійності, погоджуючись на автономію, але й осуджували всяку спробу здобути навіть ту автономію без вирішення цієї справи московськими установчими зборами, які коли б нормально зібралися — безперечно жодної автономії були б не дали.

Що в заміну одержували діячі Центральної Ради? Признання за частиною з них ролі урядовців московського уряду на Україні і то не єдиних урядовців, лише членів краєвого органу, в якому москвина мали б мати більшість.

Це значить Центральна Рада, зрадивши український народ, який на різних з'їздах добивався негайного проголошення самостійності або автономії (якої більшість не відрізняла від самостійності), погодилася на участь у новій „малоросійській колегії”, обмежуючи одночасно територію ІІ підлеглу до п'яти губерній (половина України).

Додамо, що така капітуляцька політика нічим не усправедливлювалася, бо московська імперія тріщала по всім швам і саме тоді, коли був оголошений цей ганебний другий Універсал — у Петербурзі комуністи зорганізували першу спробу захоплення влади збройною рукою.

Другий Універсал був оголошений дня 16 липня, самостійники чули, що готовиться проголошення цього ганебного акту і це вплинуло на те, що самостійники приспішили виступ у Києві, з

вали. Німці розкрили карти зразу і якраз це показало українцям з советської армії, які власті заміри німців. Зникли ілюзії. Як пізніше стверджено, німці мали в пляні обдурувати українців два роки обіцяною відновленням держави, як лише закінчати війну, а в міжчасі рука в руку з большевиками винищували український народ. На основі знання ситуації, ми твердимо, що акт 30. червня мав не лише далекосяжне історичне значення, але й в час війни рятував життя по обох боках фронтів маси українців. Тільки несумілінні демагоги можуть інакше роз'яснювати тогодчасні наслідки цього акту.

З маршрутою похідної групи.

22. червня 1941, цього самого дня, коли Наполеон почав свою кампанію на Сході, перейшовши кордони російської тюрми народів, зробив те саме Гітлер. Цього ж дня вранці уконститувався в Krakovі Український Національний Комітет, складений з представників усіх українських угрупувань, крім вождівської, мельниковської групи. На чолі Комітету став ген. В. Петров. Ціллю створеного Комітету було засвідчити перед зовнішнім сві-

надією тим способом „випередити” події і змінити їх біг.

У ніч з 15. на 16. липня 1941 р. згідно з вказівками самостійників, виступає полк ім. Полуботка і захоплює штаб Київської Військової округи, заарештовує начальника Київської Військової Округи (москвина, завзятого ворога українців і, звичайно соціаліста) його штабовців, займає старі московські укріплення, касарні, розброяє московські офіцерські школи, війська, московських козаків, займає пошту, телеграф, банк, міліцію і т. д.

Поза короткою перестрілкою — жодних інцидентів не було, а пізніше московські навіть часописи мусили визнати зразковий лад і дисципліну серед вояків.

Цілу акцію було переведено зразково і на ранок Крів був в українських руках. Повідомлено про це було негайно Центральну Раду, діячі котрої вдавали задоволення. Центральна Рада виславила інший український полк (про який ми вже згадували), а саме полк ім. гетьмана Богдана, або так зв. „богданівців”, що його ім вдалося перетягти під свій вплив, щоб він змінив утомлених „полуботківців”, перебравши від них усі варти.

Коли це сталося — Центральна Рада доконала нової зради і наказала „богданівцям” негайно звільнити всіх інтернованих москвінів, вернути їм зброю й уступитися до своїх касарень.

Після цього вислали до Петербургу „вірноподанич” депешу, повідомляючи про „ліквідацію бунту”.

Після цього українська преса всіх партій, що підтримували Центральну Раду представила цей глибоко символічний і патрі-

том, що в обличчі важливих подій всі українці стають одностайно в захист спільнії ідеї. Факт заінсування цього Комітету затривожив німців.

Деякі члени цього Комітету, члени ОУН, напр., Ярослав Старух зараз вимаршували, як відповідальні за похідні групи, на Схід. Кордон перехали в возах під сіном. Йдучи всілід за німецькими частинами, а в баґатьох місцях її перебігаючи, лучились з членами ОУН, які діяли під советською окупацією і встановляли там на місцях українську владу, проголошуючи відновлення її сливе в кожному селі і містечку. Найбільш активний був, як завжди, незрівняний пропагандист сл. п. Ярослав Старух. Ця людина не мала ні хвилини відпочинку. З риском власного життя він перехідив німців, раз подаючися, як член, ним створеної фіктивної „пропаганда-компанії”, другий раз, як „дольмечер”, третій, як член Червоного Хреста. Всі ми нераз наражували життя. Наші документи були фальшовані нашим технічним звеном, або „викрадені” в німців. Декого з наших німців вели на розстріл, але нам вдавалось якось вибухатися і перехідити

отичний виступ, як авантuru, затянувши бандою безвідповідальних дезертирів та „нешансими зведеними ворогами народу солдатськими елементами”.

Така ж позиція всієї української преси, проголошення другого Універсалу і планова акція Цен-

“Мир” у большевицькому розумінні

Англійський підсекретар закордонних справ, Мейто, підніс у своїй промові, що большевики пе-рекрутили значення слова „мир”.

Під миром розуміють вони такий стан справ, включно з війною, який є корисний советам”. Минулого тижня Кремль говорив на двох мовах. З одного боку Росія і її сателіти в найбільш зневажливий мові виповіли договори приязні з Югославією. З другого боку комуністи всіх країн дістали доручення святкувати окремий день, як „міжнародний день миру”. Кого комуністи називають арміями миру? Ними є китайські комуністи, коли вони йдуть навколо на південь, малайські бандити, коли мордують поліції, балканські комуністи, що пливуть скрітовищем Тіта, західні комуністи, що пообіцяли допомогти Червоній Армії, коли вона окупує їхні країни”.

Мін. Бевін на сесії ООН підніс м. ін., що російці називають комуністичну диктатуру „демократією”, а незалежність від Москви — підбурюванням до війни.

Розоблачуйте перед чужинцями большевицьку брехню! Розкрийте правдиве обличчя большевизму! Не забувайте, що Ви живі свідки неволі за залізною вісіою!

полеву жандармерію. В цей час вже вийшло доручення гестапо арендувати Стецька Ярослава, що був в одній з похідних груп, а гестапо його шукало на терені Krakova.

Наша група роздобула тагарове авто, пофальшивала, згл. вікна відновлені бланкети і оздобивши авто написами фіктивної „пропаганда-компанії” про-диралися крізь фронт в напрямі Lьвова. Прорвавшися в одному місці крізь фронт, ми загналися аж за большевицькі лінії. Почувши ззаду кулеметний вогонь, ми лише з трудом вирвалися з оточення большевиків. В'їхавши іншим разом в міновані поля, ми тільки завдяки щасливому випадкові не вилетіли всі в повітря. Ще іншим разом ми видістали лише завдяки особистому рискові життя провідника нашої групи, з переслухання розвідників старшин німецьких фронтових частин. Провідник підступно побігався піти в першу лінію до полонених на переслухання і звідтам втік. В одному місці загородила нам дорогу полева жандармерія й вимагала вертатися до штабу за окремим дозволом про перебування в прифронтовій поясі. Знамо, що нас чекає, як-

Російський церковний імперіалізм

Продовження

Щоправда, це сталося після боротьби з боку деяких московських ієрархів, але висліди її можна було зарані передбачити, маючи на увазі деспотизм московських царів і їх прагнення до тоталітарного панування над своїм народом. Після падіння Візантії московські цари визнають себе за спадкоємців Візантії і Риму, за володарів, що мають місію стояти на сторожі православної віри. Ця думка в другій половині 15 століття з найбільшою чіткістю висловлена в листі псковського ченця Філофея до мос-

ковського величного князя. Філофей писав: „Великий і побожний цар! Перший і другий Рим упали, Москва стоїть міцно, а четвертого не буде. Одна тільки наша церква сяє тепер у твоїй могутній державі, побожністю ясніша від сонця в цілому світі. Всі православні царства з'єдналися тепер в однім твоїм царстві. У цілому світі ти єдиний християнський цар”.

В цих трох коротких реченнях міститься ціла програма державної і церковної політики московських царів на декілька

тральної Ради і московської військової влади в напрямі якнайскоршої відсылки полку ім. Побуботка на фронт (пробувати розформувати, або розбройти — не відавжувалися) — утворили таку ситуацію, що полк мусив погодитися, з конечності, рушити на передову лінію.

Полк не хотів дати змогу українським „патріотам” кричати про нього як про боягузів і „дезертирів”, а тому взяв участь у організованому Керенським наступі, під час якого відзначився своєю відвагою остильки, що москвиши змушені були відмінити цю виняткову відвагу в наказі по армії, промовчавши, що росіяни відмовилися йти в наступ.

Після цього, довівши наочно, що український вояк був і є єдиним з найвідважніших у світі, „полуботківці” покинули фронт і рушили на Україну.

Так „досвідчені діячі” Центральної Ради не використали мо-

жливостей, які відкривалися перед українцями. „Подяку” за це дістали від москвиш тилову для цього народу: 1) вже 26. червня вислано було з Києва на фронт і частину „богданівців”, яких під час їх переїзду через Пост Волинський обстріляли, засівші там з наказу московської революційної демократії, кирасіри і донські козаки — наслідком того було дуже багато вбитих і кілька десятків поранених „богданівців”. Обстріл вели москвиши з кулепетів, викриуючи: „ми вам покажем Україну”.

2) Саму Центральну Раду три місяці пізніше ухвалила та сама московська демократія притягнути до судової відповідальності за „державну зраду”. Така була „оплата” угодовсько-московської діяльності тих, котрі зрадили національну революцію в 1917 р. і мають охоту ще раз завести нас у „собачий заулок”.

ІІ. Сук

століть. Її можна схарактеризувати, як **політичний і церковний імперіалізм**. Уособленням цієї політики є московський цар. Місія його, як заступника Риму і Візантії, не тільки політична, а й церковна. Цю місію з упертістю, а іноді з великою жорстокістю виконують московські царі, підкорюючи своїй деспотичній владі не тільки державу, а й церкву. Опір проти реалізації такої політики з боку московської церкви був дуже слабий і тому швидко ліквідований. Так московськийprotoієрей Сильвестр пробував докоряти Іванові Лютому за його криваву жорстокість і за це був засланий і на засланні загинув. Те ж саме спробував зробити московський митрополит Філіпп і за це був задушений у в'язниці улюбленним катом Івана Лютого, Малютою Скуратором. Після цього церква замовила. Мовчала вона, коли царські опричники грабували, катували і вбивали невинних людей; мовчала вона й тоді, коли цар та його опричники кощунствували, надівши на себе ряси і ризи; мовчала вона й тоді, коли він убив власного сина. Можуть сказати, що таке брутальне й насильницьке відношення до церкви виявив і „тішайший” Олексій Михайлович. Спочатку він дуже прислушався до порад патріарха Нікона. А потім, коли йому здалося, що ці поради переходять певні межі, він заслав патріарха в монастир, де той і помер. Але остаточно московська церква була підкорена державі за часів Пе-

що б ми зголосилися в штабі, ми зарисували поворот до місця перебування штабу і через кілька годин поверталися назад цим самим шляхом, без жодних документів, рисуючи воєнним судом, якщо б нас ще раз задергали. Ми мали щастя. Наша незмінна мета була продергтися скорше до Львова, як це вспів зробити німецька армія згл. генстапо. Німецькі бойові частини вважали нас за загорілих фанатиків, які чортові лізуть в зуби. Наскільки це відповідає правді, знають ті, яким відомі чини одного із наших провідників сл. п. Ярослава Старуха, що розірвав себе гранатою в 1947 р., але не здався ворогові.

Поборюючи різноманітні труднощі, ми прорвалися до Львова. На вулицях ми читали величезні написи нашої ОУН, що діяла під большевиками: „Хай живе Суворова Соборна Українська Держава! „Хай живе ОУН! „Геть з окупантами української землі! „Україна для українців! ітп. Негайно віднайшли зв'язок до місцевої організації. Нас повідомлено, що Краєвий Провідник ОУН, сл. п. Іван Клімік Легенда, оперує з своїми частинами в околиці Золочівщини і з'явиться на

днях, як лише матиме змогу пробитися крізь фронт. Читаемо величезний заклик до українського народу від імені українських збройних сил, організованих для боротьби за державність, підписанний ст. лейтенантом Легендо Евгеном, як Головно-командуючим.

У Львові ще за-дово-го до приходу німецьких військ оперували вже українські самостійні частини. Львів був швидше в руках українських відділів, як німецьких. Навіть ці частини, які зі сторони німецької перші ввійшли до Львова, були українці в німецьких мундірах. Уже в час нашого маршру ми чули від фронтових частин, що їхні літаки заобserвували бої на вулицях Львова, в яких вжито танків, і вони припускають, що українські, національні, повстанські частини вже операють у Львові. Фактично бойовики ОУН зводили там вуличні бої в часі, коли фронт стояв під Яворовом, намагаючись визволити арештованих большевиками в'язнів.

Мусимо підмітити, що ввесь час німці були затривожені легкою перемогою. Вони підозрювали, що це якась хитра тактика большевиків. Ми не чули в нім-

ців радости, з приводу швидкого посування вперед. Навпаки, у всіх була якась тривога перед невідомим. Їх лякали великі простори і брак союзників в них. Тільки стихійне відчуття неправильності політики Гітлера і спонтанне шукання якогось союзника в цих безконечних просторах створювало серед фронтових частин невороже в той час ставлення до нас, що нам вможливлювало посуватися рівнобіжно з ними, або і перед фронтовими відділами. Коли б цього психологічного стану в німецькій фронтовій армії не було, ми були б всі постріляні, заки перейшли кілька кілометрів операційних теренів. Не завжди наші фальшиві, або крадені документи мали належні стамплі від різних військових властей. Це були здебільша документи на свободний побут в прикордонних полосах, а ми ж були на терені бойових операцій, де вешталися большевицькі розвідчики, навіть цілі бойові відділи. Коли ми раз загналися на побічні шляхи, щоб уникнути контролі німецьких полівих жандармів, нас взяли німецькі форпости за большевицьких диверсантів і тільки через дивний припадок не приви-

тра І. Він, „прорубавши окно в Европу”, зруйнував багато московських традицій в побуті, промисловості й торгівлі, але в основному продовжував ту лінію державної церковної політики, що накреслена в листі Філофея. Наявність патріарха, що йому підлягали всі російські ієпархи, давала йому можливість ходи до якою мірою обстоювати незалежність церкви. Випадок з Ніконом міг повторитись. Щоб цього не сталося, Петро ліквідував патріархат і замість нього організував найсвятіший синод, як колегію єпископів, що мала діяти під додглядом царського урядовця — обер-прокурора, цього „ока государева”. В духовному регламенті сказано, що цар є „найвищий суддя у всіх справах церкви”.

Таким чином церква цілком підлягає державі, і цар стає головою церкви. У царському указі про запровадження нового церковного ладу, між іншим, сказано про царя, що „він найвищий пастир у кожній справі”. Отже, при Петрі повністю була реалізована ідея цезаро-папізму. Цар Петро кощунствено знущався над церквою й християнською релігією. Він заснував організацію, що звалася „всесутійша, всепанійша ієпархія”, що нечувану в світі пародію на церкву. Члени цієї організації, в числі яких входив і сам цар, одівши ризи, по-свінському напивались і, горлаючи пародії на церковні пісні, імітували службу Божу, брутально обсмішуючи її. До цього ще треба додати, що Петро ув’язнів і убив у в’язниці власного сина Олексія, при чому церква і тут мовчала.

Церковна політика Петра і його особиста поведінка швидко

тали вогнем. В час нашого маршу ми мали змогу неодин раз бачити непевну ситуацію в німецькій армії, яка, хоч ішла за лізними колонами вперед, але сливе завжди була розгублена і можна було інколи чути про можливість відвороту з цього чи іншого відтинку фронту.

В час нашого маршу ми допомагали, чим і як могли українським полоненим. Всіх нас дуже зворушив такий дрібний факт: коли один український полонений ломаною українською мовою сказав нам: „Ви добре робите, але вважайте, щоб була „Самостяльна”. Він не знає української мови, але в нього було наше серце. Цього голосу не розуміли і не хотіли розуміти гітлерівські загарбники. Кожен з нас ще і ще раз заклявся станути, як треба, проти всього світу, щоб ідеал цього анонімного українця, який не знає навіть своєї рідної мови, був здійснений. Цей українець ішов в ворожий полон. Він певно не живе вже, але його заповіт, заповіт невідомого українця живе в наших серцях. Під московською і комуністичною поволокою живе Україна, б’ється полум’яне українське серце. І в цю невидиму Україну ми віримо.

(д. б.)

призвели до того, що церква загубила свій авторитет. Перш за все вона втратила його у боярства, що потім було перетворене в дворянство. В більшості воно стало атеїстичним. До цього ще треба додати, що завдяки реформам Петра дворянство відрівилось від народних мас і народних традицій. А це в зв’язку з атеїзмом повело до морального розкладу. Особливо розклад шириться серед дворянства за часів Катерини II, чому спричинялась своїм розпусним життям і сама цариця, що руками свого любовника задушила свого чоловіка. Церква й тепер мовчала, як мовчала й через декілька десятків років, коли не без згоди наслідника престолу, а потім царя Олександра Благословленного (!) був задушений його батько, син Катерини, Павло I.

Процес розкладу інтелігенції не припинився і в 19. столітті. Серед неї шириться скрайні форми матеріалізму й атеїзму, відомі в 60-их роках під ім’ям російського нігілізму, що був за передчінням основ, на яких фокально збудована європейська культура. Характерно, що розсадниками нігілізму були в першу чергу духовні школи, зокрема духовні семінарії. Цьому нічого дивуватись, коли взяти до уваги велике падіння релігії в духовних академіях, де виховувались майбутні єпископи й навчачі духовних семінарій. Прикладом може бути московська духовна академія, де серед професорів були відверті атеїсти і де існувала заснована на зразок Петрової „всепанійша і всесутійша ієпархія”, що першого жовтня в храмовий день академічної церкви, улаштовувала щороку п’яні, кощунственні оргії-посвяти „єпископа першого курсу”. І все це робилося в середніх мурів Троїцько-Сергієвської Лаври, рядом з храмом, де покоялися мощі Святого. Про все це знали ректор академії — єпископ, інспектор — архимандрит і його помішники, між якими були ієромонахи. Знали і мовчали. Не дивно, що молоді люди, вступаючи до академії з релігійними настроями нерідко через два-три роки ставали атеїстами, а деякі з них після приходу большевиків і комуністами.

Дуже негативні наслідки дала московська церковна політика й щодо релігійного життя народних мас. Народ не любив Петра і називав його антихристом. В цьому є глибокий сенс. Народ відчував в ньому дух, ворожий християнству.

Тому за часів Петра дуже поширюється роскол, як протест проти церковних реформ. Завдяки їм церква стала офіційною установою, далекою від народу. Підтримувати живу християнську віру лише окремі люди святого життя, як Серафім Саровський, Іван Кронштадський. Але це були вийнятки; тим більше, що поряд з ними діяли такі, як Гришка Розпутьїн і монах Іліодор. Тому народ по традиції хо-

див до церкви, виконував релігійні обряди, а в душі був майло релігійним. Релігійність його була зовнішньою, а не внутрішньою. Про це свідчать, між іншими, і відношення російського народу до священиків. Воно було в цілому ворожим і презирливим. Священиків росіяни називали не інакше, як „попами” і „довгогривими”, складали про них анекдоти, де священики виступали, як п’янці, жадоги й хапуни, зустріч зі священиком віщувала якесь нещасть. Падіння релігії серед мас російського населення стверджує, між іншими, і такий авторитет, як граф Вітте, один з найвидатніших державних мужів дореволюційної Росії. В своїх спогадах він, м. ін., пише, що основною причиною поразки російського війська у війні з Японією був занепад релігії серед російського народу. Японський народ мав міцнішу віру й тому він переміг. За одну з найважливіших причин занепаду релігії серед росіян Вітте визнавав церковну політику російського уряду, керовану обер-прокурором синоду Победоносцевим, що мала суто поліційний характер.

Церковна політика російського уряду приводила до занепаду релігії не тільки серед росіян, а й серед поневолених Росією народів. Можна навіть сказати, що серед останніх ця політика була ще згубніша. На окраїні російської імперії синод за вказівками обер-прокурора посылав таких ієпархів, що були в першу чергу обрушителями й активними виконавцями суто політичних завдань. Таким, напр., був митрополит Антоній Храповицький, цей україножер, у якого на першому місці стояла політика, а релігія була лише засобом до осягнення політичних завдань. Таким був протоієрей Восторгов, типовий чорносотенець, що викликав до себе загальну ненависть грузинського населення. Зрозуміло, що така політика відвертала людей від церкви, сприяла поширенню серед них матеріалізму й атеїзму. Як н. пр., можна вказати на Грузію. Є підстави думати, що колись грузини були дуже релігійними. Крім історичної літератури, про це з великою переконливістю свідчать пам’ятники старовинного церковного мистецтва, а особливо церковна архітектура. Оглядаючи такі величності іх і колосальної енергії, що вклала люди в їх будову. Це, дійсно, циклопічні будівлі. Вони складаються із тесаного каміння, що іноді мають до трьох метрів довжини, до півтора метра висоти і коло метра широчини. Храми здебільші стоять на горах. Дивується, як могли люди підняти це каміння і скласти з нього церковну будівлю.

Це могли робити лише люди з

палкою вірою, що з великим ентузіазмом працювали во славу Божу. А що уявляв із себе з погляду релігії грузинський народ в початку 20. століття перед більшевицькою революцією? Релігійні настрої серед нього упали до останньої міри. Серед грузин ширився марксизм значно більше навіть, ніж серед росіян. І центром всього цього зннову ж були духовні школи. В горійській духовній школі і тифліській семінарії виховувався найбільший безбожник в світі, найактивніший ворог релігії Сталін. Приблизно в 1896—97 р. тифліська семінарія через поширення в ній марксизму і через нечувані кощунства учнів була розпушена, при чому більш надійним із семінаристів було дозволено вступити до семінарії в Росії і на Україні. Але й ці „більш надійні” були заражені марксистськими ідеями і поширювали їх серед своїх нових товаришів. Антирелігійні настрої існували в Грузії навіть серед учнів духовних шкіл, де вчилися діти 10-15 років. Так в 1905 р. учні Кутаїської духовної школи з криками „дзіро”! (геть!) вигнали з класів єпископа Георгія, грузина з походження, що прийшов умовляти учнів, щоб вони не бунтували.

Нігілізм і марксизм, поширені серед російської інтелігенції, занепад релігії й поширені до церкви серед простого народу й були тим грунтом, на якому розвинувся большевізм. На останній не можна дивитися, як на щось виключно наносне, що прийшло відкільсь ззовні. Не можна на віть твердити, що большевізм є виключно справа інтелігенції. Вину за нього несеуть і маси російського народу. Щоб невелика група інтелігентів могла за декілька місяців розгорнути такий широкий рух, який розгорнули большевики, і втягнути в нього численні мільйони людей, потрібно було, щоб більшевицька агітація мала серед цих мільйонів відповідний грунт. А таким грунтом були арелігійні й антирелігійні, ворожі духу християнства настрої російського народу. Про такі настрої, крім того, свідчать і відношення цих мас до церкви й духовництва. Робітники й значна частина російського селянства в перші роки революції виявили не менше, а може ще й більше ненависті до духовництва, ніж до поміщиків і урядовців. Священиків тоді не тільки убивали, а й мутили найжорстокішим способом: закопували живими в землю, розпинали на хрестах (див. спогади російської письменниці Рахманової). Крім того, уже в перші роки революції в Росії було збещено й зруйновано багато церков. Релігійно настроєні маси не тільки не робили б цього, а навіть не дозволили б робити це й іншим.

Що зробили потім большевики з релігією всім добре відомо. Спочатку вони руйнували церкви, обертали їх на клуби безбожників і антирелігійні музеї, або на пункти для засипання збіжжя, а

священиків масами нищили. В останніх часах вони використовують церкву, як знаряддя в своїй імперіалістичній політиці, що має на меті підкорити комуністичні партії цілого світу. Яку ганебну ролю виконує в цьому ієпархія російської церкви на чолі з сталінським патріархом Олексієм, про це свідчить діяльність „орденосного” патріарха та його єпископів. Ось один з прикладів такої „діяльності”, взятий із російської газети „Свободний голос”.

Післанець патріарха Олексій єпископом Орловським, відвідав Австрію. У Відні він прийняв представників чужинецької преси. Ось що пише про це прийняття один з журналістів. „Праворуч і ліворуч від архиєпископа сіли два офіцери червоної армії, що не розлучались зі своїми пістолетами... Владика без заміщення відповідає на каверзні запитання англійських та американських журналістів, що докупуються до всяких подробиць... Аж ось вони поставили таке запитання: „Якою мірою советський уряд сприяє відродженню Христової віри в Росії?” Питання слизьке. Всі ми, стримавши дихан-

ня, пильно дивимось на владику, що опускає очі. Один з офіцерів недбало креслить декілька слів на аркуші паперу. Під спущеними віками очі архиєрея бігають мабуть за олівцем.

— Маршал Сталін, — каже він наречті, — часто закликає до себе московського патріарха і з повною відвітістю обміноться з ним думками про потреби церкви. Чи не є це достатнім доказом, що генераліссімус подає церкві найреальнішу підтримку?

— Чи бувають присутні члени советського уряду на богослужіннях? — запитує другий агент.

Очи владики знову опускаються, тоді як олівець офіцера божевільно скаче по папері.

— В скорому часі, — відповідає архиєпископ, — виці ієархії будуть вибрані може до Верховної Ради. Це доводить, що уряд зовсім не вороже ставиться до богослужіння”.

Чи не доводить ця коротенька сцена, що московська церква стала цілковитим знаряддям советського уряду й НКВД!

(Закінчення буде)
Горовий

Російські феномени

Про колишнього прем'єра міністра Росії Століпіна казали, що це людина „залізної” логіки і тому полемізували з ним тяжко. Кажуть, що коли батькові чогось багато дано, то якраз того бракуватиме синові. Це стверджується на сині Століпіна, який сьогодні виконує провідну роль у російських солідарістів. В ч. 39 тижневика „Посев” вміщена його стаття — „Пять тверджень” („Пять утверждений”).

З деякими із тих тверджень можна погодитися, інші слід застеречити. Але річ не в тому. Нас цікавить одне: ті самі росіяни, які можуть обговорювати різni питання, якщо не завжди розумно, то в усякому разі нормалько, як тільки на порядок денній приходить національне питання, — роблять для себе будь-які норми необов’язковими. Вони ігнорують потребу аргументації своїх тверджень, не рахуються з історичними фактами, не спроможні, бодай примітивно, мислити за законами логіки. Так сталося і на цей раз із сином колись „великого” батька. Так, наприклад, він твердить: „В кінці минулого сторіччя, а особливо у 20 сторіччі, в умовах зрушень багато країн почали досягати зрілості: почався глибинний процес перетворення народів у нації”.

Перед тим, говорячи за тих п’ятьох гегемонів, що в 19-ому сторіччі керували Європою, він зазначає: „У гегемонів були свої недоліки... Наприклад, всім ім... було в більшій або меншій мірі чуже те поняття, яке стало таким модним значно пізніше, після першої світової війни, і було зформульоване як „права народів на своє самовизначення”.

Няття це було чуже не тільки Росії — у відношенні, головним чином, до Польщі, але і „лоскутний” Австро-Угорщині, Прусії, Великобританії у ювілії, наприклад, до Ірландії... Голландії у відношенні до фландрів, не кажучи вже про Туреччину у відношенні до балканських народів”.

Після цих тверджень читач в праві чекати, що далі він зустрінеться з визнанням за поневолюваннями Росією народами права на національно-державне самовизначення з бажанням виправити те, що стало причиною катастрофи Європи. На це чекає читач, бо цього вимагають законочесні логічного мислення. Але так повинно було б бути, як би ми не мали діла з „феноменальним явищем”. У Століпіна, поруч із такими твердженнями, ми можемо прочитати: „щождо надії на розподіл Росії, то вся історія наших днів, особливо відтоді, як на такому розподілі з грекотом пропалися гітлерівська Німеччина, ці сподівання так яскраво відкинула, що зупиняється поважно на них уже немає потреби”.

Отже, коли Великобританія не порахувалася з пробудженою національною свідомістю Ірландії, то це злочинно, коли Голландія не визнає національних прав фландрів, то це неприпустимо, а коли Росія не хоче визнавати прав поневолених народів, то це вища справедливість. Шоб ствердити це своє „святе право” поневолювати, можна допустити все, що хочете: обікрасти історію, говорити свідому неправду. Можна позбавити історію всім відомих фактів; що ці поневолю-

Шляхи української інтелігенції на еміграції

Найвищий час тверезо і правдиво оцінити положення нашої інтелігенції на еміграції і окреслити її життєві шляхи в перспективі.

Треба перед тим повторити й підкреслити виразно ті положення, з яких ми в трактуванні цілого питання виходимо.

Говоримо про ту інтелігенцію, а вона є чисельно подавляючою, яка усвідомлює себе органічно і невід'ємно частиною цілої нашої національної спільноти й не мислить себе інакше, як в ній, з нею і для неї, себто духовно й морально готова і здатна нести й

вані народи в свій час довго і вперто боролися з Росією за свою незалежність, що як тільки був повалений ненависний царат, Україна, Грузія, Туркестан і інші народи проголосили себе самостійними державами, повернули собі відняту свободу, що якраз в „історії наших днів” записаний той факт, що Росія в крові потопила ту відновлену національну свободу. Столипін звільнив історію від тих фактів, і вона йому говорить щось цілком противне. Тут не діє й той процес „перетворення народів у нації”, який він сам же сконстатував.

Далі всім відомо, що Гітлер нещадно нищив прояви національно-політичного відродження підбільшевицьких народів. Столипін зі спрятністю жонглера перетворює це в „ставку на розподіл Росії”. Читаєш все це й дивуєшся: як може така каша прорічичних думок міститися в голові у дорослої людини. Що це? Чи це своєрідний політичний далтонізм, коли людина не може сприймати деяких кольорів, сприймаючи одночасно інші, чи це попросту готентотська логіка, — „мое то мое, а що твоє, — то також мое”. Правдоподібно, що ми тут маємо до діла з хворобливим ушкодженням мислення. Во як інакше можна пояснити, що людина з одного боку заперечує право народу на свободний вияв національної волі, а тут же поруч каже: „Наша ідеологія не припускає насильного включення в склад Росії тих народів, які того не побажають. Нові форми співжиття народів не можна будувати на насильстві й примусі”. Або як можна підносити тезу, що майбутній світ мусить бути побудований на засадах „добровільного співжиття всіх націй і народів”, і забувати, що для того, щоб виявити волю, мусить бути суб'єкт волі, в даному випадку незалежна держава. Не в силі зрозуміти всієї абсурдності своїх тверджень Столипін-син. Так іноді тяжко карає Господ дітей за неспокутувані гріхи батьків.

Н. Т.

ділити всі тягарі еміграційного життя нашої спільноти.

Ми на чужині. Наш хлібороб, що був господарем, мусить починати життя з наймита в чужій господарці, наш робітник, ремісник, що мав на батьківщині сяке-таке унормоване положення, мусить починати працю з найтяжчих і найменше плачених робіт при невиразному правному й соціальному положенні. Кожна українська людина на чужині починає життєвий старт наново, з голого місця.

Таку долю ділить з реальної конечності, національної доцільності і морального спільнотного обов’язку наша інтелігенція.

Десятки, сотні, коли не тисячі (бо на жаль ми не маємо докладного обліку) наших високих інтелігентів — інженерів, техніків, учителів, агрономів, літераторів, журналістів, військовиків з високими офіцерами включно, стали поруч з селянами, робітниками до праці на найтяжчих роботах — в шахтах, на лісозаготівлях, на ріллі, в металургійній промисловості, себто на всіх тих ділянках, де є український народ на еміграції.

Ми знаємо факт, коли наші інтелігенти від дроворубної сокири в неділю чи інші вільні від праці дні читали й читают лекції в чужинецьких університетах для чужинецьких студентів. У В. Британії оперний співак після праці на заводі, дає чудесні концерти для своїх і чужих людей, знаходячи повну оцінку й розуміння своєго таланту. Ми вже не говоримо й не згадуємо проте, що інтелігент-дроворуб чи шахтар своєю участю в долі й недолі народу на еміграції і своєю працею морально й організаційно скріплює національну спільноту, вносить духа единства до неї, передусім морального зв’язку, створюючи комплекс високого напрямтя духовного життя.

Все це є явища духовного единства всіх шарів нашої спільноти на чужині — робітників, хліборобів, інтелігенції. Ці явища ми свідомо волею повинні підсилювати й зміцнювати. Ми повинні виразно поставити собі завданням найбільше живих і здорових інтелігентних сил включити в суспільний побут цілої еміграції.

Під оглядом суспільним, національним і моральним кожному фізично здоровому, не старому українському інтелігентові ліп-

ше бути дроворубом чи шахтарем з українською спільнотою, з своїми робітниками, хліборобами, ніж скористатись з нагоди, до речі дуже рідкої, і відірватись від тієї спільноти, ставши працювати чи жити за своїм фахом і бути поглинутим чужим оточенням інтересами, духовно й соціально сепаруватись від національної спільноти.

Український інтелігент під соціальним і фаховим оглядом повинен устабілізовуватись в міру того, як соціально устабілізовуватиметься наша еміграційна маса. Український інтелігент в цій еміграційній масі повинен творити собою цемент, що зв’язує національну спільноту на чужині й дає її суспільну форму та в цій формі зберігає національний зміст цілого нашого життя на чужині.

Чи є того роду тенденції в житті нашої інтелігенції на еміграції провідними, домінуючими? З усією категоричністю ми мусимо відповісти — ні й ні! Наша інтелігенція, як з старої еміграції так і з нової в основній своїй масі дуже швидко сепарується від життя національної спільноти із-за „лакімства нещасного”, асимілюючись в чужому середовищі, пориває зі своїм народом. В інтелігенції з нової еміграції ці явища спостерігаємо дуже опукло.

З 3000 студентів-українців в Європі, які студіюють в різних високих школах, своїх власних і чужих, понад три четверти студіюють такі фахи, які під оглядом національно-виховних інтересів нічого для спільноти не дають, ані не доповнюють підсоветських фахів: це є медики, дентисти, техніки, і ін., себто фахи, які для інтелігентів, що їх здобувають, являються чисто приватно-комерційними, такими ж от як набуття ремісником — шевцем чи столяром своєго фаху. Але про набуття масами практичних фахів не дбаємо належно, а для інтелігентних комерційних фахів ведемо на широку скалу закроену допоміжну акцію, вишколення дентистів і медиків ставимо мало не загально-національним обов’язком і т. п. В цей же час вишколення інтелігенції з молоді в тих профілях освіти, які є справду національно-конечними, які направду в умовах еміграції повинні творити той неоцінений цемент, що єднатиме нас в національну спільноту, що одухотворя-

тиме і продовжуватиме її культурно-національне життя, перебуває в катастрофальному стані: на 3000 студентів є лише в Європі 12 чоловік студентів православного богословія і біля 30 чоловік греко-католицького богословія та біля 100-120 чоловік інших профілів — істориків, літератів, філософів, географів, себто майбутніх учителів наших дітей на еміграції чи в краю і продовжувачів нашої національної культури і науки. Отже з 3000 студентів лише біля 10% готується для безпосередньої служби народові і ще більш незначний для безпосередньої служби у власній державі. Решта, користуючись з жертвеності нашого суспільства, готується для того, аби посісти в житті належне місце, грубо сказати, передовсім при кориті.

Коли ми переглядаємо стан старої еміграції, так як він відбивається в реальному житті, то бачимо, що лише тих саме 10%, інтелігенції є в тій чи іншій формі в духовному контакті і в суспільному співжитті з цілою національною спільнотою, а решта пішла шляхом особисто-комерційних студій.

З часописів і літератури зза океану ми довідуємося, що все національне життя розбудовується на основі жертвеності самодіяльності мас національної спільноти — хліборобів, ремісників, робітників і інших „низів”, при майже повній відсутності українських бізнесменів — купців, промисловців, підприємців, осіб вільних професій тощо. Коли ж вони й причетні тісю чи іншою мірою до національного життя, то лише з комерційного боку — в українських часописах оголошують свій бізнес чи зайняття тощо, а ті всі, по центах збирувані для національної розбудови, засоби йдуть від „сірої маси” — від отих трудовників, що очолюються такими „немодерніми” і „небізнесовими” професіями, як священники, учителі, диригенти хорів, дяки, вчителі всяких приватних і вечірніх шкіл національного виховання, самоучками літератами, навіть українськими письменниками, що вродились і зросли на американському континенті й не відірвались від рідної стихії. Цими людьми живе нація, але ж як їх заникаюче мало і як мало ми їм приділяємо уваги!

Чи чув кто, щоб ми на громадські кошти відкривали школи,

вечірні курси серед старої еміграції для підготови вихователів і виховательок — учителів для нашої найменшої дітівori перших трьох-чотирьох років шкільного навчання? Чи є в нас на громадські кошти організовані школи і курси українознавства для дорослого населення, зокрема серед старої еміграції, які б не ставили собі жодних „бізнесових” інтересів, а виключно національно-моральне виховання? Того роду, правда ведуть роботу в дуже скромних розмірах наші Церкви, зокрема Отці Василіяни, менше православна Церква. Але обсяг цієї роботи капля в морі потреби.

В Канаді і США ми маємо цілі терени суцільно чи великими компактними масами заселені українцями, є місця, де українська мова є переважаючою в щоденному вжитку, але чи ці терени насичені в відповідній пропорції до населення українською інтелігенцією вигляді урядовців, учителів, лікарів, адвокатів, купців, агрономів, землемірів, залізничників і взагалі всіх тих людей в певному суспільному укладі, що забезпечують найбільший вияв національної самодіяльності?

Ми відповідаємо — немає того стану, бо в місцях найбільшого скупчення українського населення, зокрема селян-хліборобів, очолення й суспільний провід цілості життя передуває в руках чужинців. Хлібороб, канадець — української крові, походження й способу життя очолюється урядовцем агрономом, канадієцем бритійського чи англосаського походження, учитель народної школи теж, поліціант, староста чи війт села теж, а українець-канадець, тих же самих кваліфікацій і здатностей, працює десь в тих же самих ролях в англосаському чи якому іншому чужому оточенні. Чому? Може чужинні чинники ведуть якусь настирливу відповідну політику, в роді тієї, що нині від десятиріч ведеться на Україні, коли українських молодих агрономів по закінченні високої школи з України посилають для праці в Сибір чи Каракстан?

З погляду інтересів рації даної держави, на дальшу мету інтенції є безперечно і такого роду, але це ж Генерал-Губернатор Канади, лорд Твідемор сказав 12 вересня 1936 р. до українців: „Будете добрими канадієцями, коли ли будете добрими українцями”.

Чи перестали бути добрими ка-

Комунізм-загибіль людства!

надійцями французи, що через кілька століть поруч з переважною більшістю англійців, залишились французами? Наявна практика вказує на те, що цитований вислів лорда Твідемора є лише синтезованим висловом фактічних відносин в Канаді. Чи ці відносини з найбільшою користю для нашої національної спільноти наша інтелігенція, як провідна верства нації, належно собі усвідомлює і відповідно до того поступає? Чи не найвища пора українській еміграції в Канаді, в місцях її найбільшого скупчення творити соціально-культурні національні вогнища? Чи не пора, н. пр., в одному з таких осередків закласти нормальний університет з рівнорядною українською і англійською мовами викладання та з належно поставленими факультетами історії, філософії, літератури та взагалі цілого комплексу України і сходу? Не університет — еміграційну провізію емігрантів-безгрунтіян на чужій ласці і хлібах, як це було у Празі (що й його осягів не обезцінє), а університет, як установу суспільно-державного життя Канади, що обслуговуватиме й опиратиметься на моральну, матеріальну й суспільно-правну базу канадійських громадян українського походження. Чи можливе це до здійснення? Безперечно, але при умові усвідомлення цього нашою національною інтелігенцією і її волі до здійснення цього.

Український університет в Канаді розв'яже цілу низку проблем цілого становлення української національної групи на тому просторі. Він стимулюватиме розвиток відповідної і середньої школи, він вивершить цілий культурний процес еміграції на тому просторі, він стане стрижнем координації цілого національного життя і зокрема й особливо нашої інтелігенції.

Українська інтелігенція на еміграції має першою скласти національний іспит зрілості — чи доросла вона до проводу народом.

М. М.

Читайте

Самостійність

журнал УГВР за 1946 р.

Співець національного відродження

З іменем Олеся, обдарованого нашого поета, великого українського патріота, співця волі України та її державної незалежності, ввійшов в українську літературу новітній ренесанс, доба національного відродження початку нинішнього століття, коли народ наш національно усвідомив себе і своє право на самовизначення та своє державне існування та розгорнувши пропаганду вільних змагань, розпочав героїчну боротьбу за волю і самостійність, що кров'ю і звитяжністю викарбувана на сторінках історії батьківщини, як період її третьої державності.

Співцем тієї боротьби, надхненним трубадуром самостійної України став Олесь, який всю силу своєї талановитої творчості, всю вогневу пристрасність запальногопоетичного слова віддав на службу інтересам Рідного Краю та кров'ю свого серця різьбив палаючі стрфи запальніх пісень і гімнів, з співами яких потім ішли в бій славні нашадки ко-зацького лицарства.

На Сумщині, 6 грудня 1878 року народився Олесь. Його молоді роки, що текли серед розкішних красавідів прекрасної української природи, серед її золотих ланів, зелених дібров і блакитних рік, уже в юному віці заклали в ньому ті чудові зерна патріотизму, захоплення поезією, красою, мистецтвом, любові до рідного краю, зерна, які незабаром розпустилися і висунули його в лави передових співаків батьківщини.

В ранніх Олесевих поезіях виступає його захоплення українською природою, виспівування її красот, дивовижні свою майстерністю описи ясної тихої ночі, спів слов'я, шелесту листя захоплюють своєю щирістю і поетичністю. Ці твори, хоч не мають ще виразно національно громадських мотивів, красою своєї мистецької форми вже тоді розкривають Олесь як поета великого таланту і почуття.

Незабаром трапляється і випадок, що вводить Олесь в кола свідомих українських патріотів та спрямовує всю його дальшу діяльність у суспільне річище. 25-літній Олесь бере участь у відкритті пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві. Там зустрічається він з Лесею Українкою, Коцюбинським, Карпенком-Каримом, Лисенком, Грінченком, делегатами від західно-українських земель Стефаником, Студинським, Романчуком. Розмови з ними, їх запальні промови на відкритті пам'ятника з гострим протестом проти царського деспотизму і переслідувань українського слова та самій перебіг уроочистостей, що перетворилися на велику українську національну маніфестацію захоплюють його, розкривають очі на тогочасний стан народу і обумовлюють рішення самому поповнити лави борців за волю рідного краю. Олесь усвідомлює, що його

обов'язком є служити своїми поезіями своєму поневолено му народові, і він вступає до Харківської Громади та в своїх наступних творах рішуче виступає на борону уярмленої України.

Вибух революції 1905 року і обумовлене нею розгортається національно-визвольного руху на Україні застають Олесь вже надхненим співцем українського відродження, що збуджує приспані волелюбні почуття народу, кличе народ на боротьбу, пророкує близький прихід волі:

Я вір'ю, що зникнуть тумани,
Розступиться темна ніч на

[землі.]

І сонце ласкаве на обрії встане
І усміхом сльози осушить її.

з уст Олеся бренить піднесений гімн збудженному рідному краєві, поєт непохитно вірить в його духове оновлення, він певний, що боротьба ця закінчиться перемогою і на відродженії українській землі запанує воля і щастя:

Яка краса — відродження країни,
Ще рік, ще день назад тут чувся

[плач рабів,

Мовчали десь святі під попелом

[груні]

I журно дзвін сумний по мертвому

[гудів.]

Коли звідкільсь взялася мінь

[шалена,

Як буря все земне стопила,

[понесла

I ось дивись: в руках замаяли

[знамена

I гімн побід співа невільна

[сторона.]

Творчість Олеся тих часів, доби великих вільних змагань, коли він силою і пристрасністю своїх закликів зростає як народний трибун і з могутнім гнівом обрушується проти „шакалів, вампірів і гієн” — поневолювачів рідного краю із країном зразком революційно-громадської поезії.

Патос борця, ентузіазм переможця, пристрасність закликів, непохитна віра в торжество національних ідеалів проявляють поезію Олеся революційних літ, його вірші служать гаслами для передової інтелігенції, що підняла пропор вільних змагань.

Поета глибоко обурює та нелюдська звірічість, з якою самодержавство розправляється з учасниками національно-визвольного руху, його враженій розгул царських опричників, він протестує проти масових страт і страхітливих лютувань карних загонів, проти пролиття невинної крові, а тупа покірливість народу, який по-більшості нічим не протидіє самодержавному терору, ще більше підсилює його душевний біль.

Проте Олесь вірить, що не все ще втрачено, що народ ще збереться з силами і виступить в обороні своїх прав, знову розгорне національно-визвольний рух. У великий поемі „Що-року” він зображені алгоритичні прихід весни як прихід волі і щастя. До весни всі, що „стомились в нерів-

ній боротьбі”, всі, що „змучені в край”, всі, у кого „злими морозами кров заморожена”, всі ці пригнічені, нещасні, знедолені „руки сухі простягають, вітають її”. У могутніх образах Сонця, Вітру, Орла Олесь змальовує затяжних борців за волю рідного краю:

Коли б я тобою,
О віtre мій був,
Я б іскру зневаги
В пожежу роздув.
Я б гордо на гору
Високу взлетів,
Мій крик заглушив би
Гармати громів.

Повний віри в нове народне піднесення, у відродження давньої слави, в прихід славних днів, коли „військо козацьке в своїх жупанах розілиться морем по чорних лугах” поет чекає приходу цього жаданого моменту.

Краса зеленої Гуцульщини, яку відвідує Олесь, захоплює його, збуджує в нього згадки про Довбуша, про славне минуле і разом з тим тихий сум з приводу того, що цей прекрасний самобутній край перебуває в неволі чужинців.

Перша світова війна, під час якої все українське життя зазнало страшного розгрому, а в Галичині були знищені майже всі національні здобути, тяжко вражає Олесь, обумовлює створення скорботних, повних невимовної муки поезій. Все ж віра в кінцевий прихід правди і волі не залишає його. Він передбачає нові події, новий рух, що принесе відродження його багатостражданій батьківщині:

Земля розступилася. Із праведних

[трун

Виходять Хмельницький, Мазепа,

[Богун

I з волі знімають окови міцні

I з нею співають веселі пісні.

В березні 1917 року паде російське самодержавство. Революцію і обумовлену нею хвилю нового національно-визвольного руху зустрічає Олесь, як „мрію довгожданну”, вітає прихід волі і коли постає самостійна українська держава, він зохоплено виспівує її, прославляючи весну своєї батьківщини:

Ще ж весни такої з роду не

[бувало,

Ще так ясно сонце рано не

[вставало,

Так не зеленіла наша вбога

нива

I не знали люди ще такого

[дива.

Полум'яний патріот Олесь, радісно вітає відродження рідної держави, вірить в успіх національного будівництва і певний, що „вільну Україну не скують кайдани”, що весь народ встане в обороні її волі та чести:

Від дощу, від грому оживе руїна,
Зацвіте цвітами вільна Україна,

[встане

I здивують всесвіт лицарі-титани.

(Закінчення буде)

O. Ю.

Становище ЦПУЕ на нарадах ЗУАДК-у

В українських часописах були надруковані звідомлення про засідання представників українських інституцій, що на запрошення ЗУАДК'у відбулися 10. X. ц. р. В звідомленнях тих промовчано один момент принципового значення, заяву ЦПУЕ, що була зачитана на нараді і передана до президії. Її текст вміщуємо повністю.

*

Директорові Представництва ЗУАДК'у на Західно Европу

Управа ЦПУЕ одержала повідомлення, що Представництво ЗУАДК'у на Західно Европу скликає на 10. жовтня ц. р. широку нараду церков, громадських і науково-культурних установ". На цій нараді поруч з справами, пов'язаними з діяльністю ЗУАДК'у поставлено на розгляд "справу опіки над непрацездатними, хворими, інвалідами і всіма іншими особами, що залишаються в Німеччині чи іншій європейській країні". Висунення на порядок наради цієї точки є незрозумілим, бо в свій час ЦПУЕ надіслало ЗУАДК'у копію меморандуму, поданого до Головної Квартири IPO і Уряду Мак-Клоя. Тим більше це незрозуміло після того, як ЗУАДК на офіційне звернення ЦПУЕ не найшов потрібним обговорити спільно справи переселення. Проте, керуючись інтересами справи, а не формальними мотивами, Управа ЦПУЕ виділила на цю нараду свого представника в особі др. Слюзара.

Довідавшись на початку наради, що ЗУАДК запросив на нараду поруч з ВО, церковними та громадськими установами і представників СУН'у, представник ЦПУЕ склав наступну заяву:

1. СУН, який виник за вказівками кол. міністра внутрішніх (мова про Ветухова) справ в противагу і для поборення ЦПУЕ, не є залегалізованою і громадською установою. 2. У червневій відозві, підписаній Управою СУН, стверджено, що СУН повстал як організація політичного характеру, бо членами її "може бути кожен українець і українка, незалежно від віровизнання та соц. положення, що прагнуть Української Самостійної Держави і визнають Українську Національну Раду". Оскільки у відозві не сказано про незалежність від політичних переконань, а тільки від соц. положення та віровизнання, цим стверджено, що членом СУН'у можуть бути українці ок-

ДИР. СМУКОВІ В АЛЬБОМ

"Народне Слово", орган "Української Народної Помочі" в Америці, подає в ч. 33, довгі списки українців, що за старанням ЗУАДК'у приїхали до американських портів. Між ними находимо такі "українські" прізвища:

Дравінікас Августус, Герта; Цімс Йосиф, Тауба, Анна.

респлених політичних поглядів і симпатій.

3. СУН не скликав заповідженого в липні з'їзду і не повідомив про відкликання його громадянство і за 5 місяців свого нелегального існування не оформив себе громадською організацією, не проявив жодної позитивної громадської діяльності, і ні в одному таборі, де проживає понад 90% української еміграції, не є зареєстрований як легальна громадська інституція.

З'їзд Голів Таборових Рад і Командантів Таборів, на якому були представники всіх таборів, в своїх ухвалих від 24. 9. б. р. засудив деструктивну роботу СУН'у як шкідливу для української еміграції. Голови Таборових Рад і Командантів Таборів однозідно ствердили, що т. зв. нелегальні п'ятірки, через які Управа СУН пробувала посіяти розбиття і хаос в громадському житті "поодиноких таборів", зустріли рішучий засуд від українського громадянства. Численні збори українських громадян в таборах (Міттенвальд, Фрайман, Стефанінг та ін.) в своїх резолюціях вимагають від ЦПУЕ рішучих заходів до припинення нелегальної розбивацької акції СУН.

4. Управа ЗУАДК'у, скликаючи цю нараду, не могла не знати, що в своїй відозві від 17. 9. не залегалізована і ніким не обрана Управа СУН закликає не платити національної вкладки в ЦПУЕ і не сплачувати інших датків, що запроваджує, або буде запроваджувати ЦПУЕ. Запрошення на громадську нараду незалегалізованої й невизнаної організації вважають за спробу легалізувати СУН і підсилити чи допомогти їйому анархізувати громадське життя української еміграції.

5. Подаючи все це до відома присутнім на нараді заявляю, що Управа ЦПУЕ не може, бо не має права брати участі в такій нараді разом з представниками нелегальної організації, якою є СУН.

6. Розгляд "справи опіки над непрацездатними, хворими, інвалідами і всіма іншими особами, що залишаються в Німеччині чи іншій країні Європи", на цій нараді, де присутні і представники Уряду, мені є незрозумілим, тим більше, що Управа ЗУАДК'у одержала від ЦПУЕ копію меморандуму в справі майбутньої опіки над українською спільнотою, а не особами, які залишаються на терені американської окупації Німеччини. Свої заходи і міроприємства в цьому напрямкові Управа ЦПУЕ узгіднювала і розробляла з представниками французької і англійської зони з участю громадських інституцій. Про свої міроприємства в цьому напрямкові ЦПУЕ повідомило українське громадянство, а нарада Голів Таборових Рад і Командантів Таборів 24. 9. б. р. ці заходи

і міроприємства одобрила. Щоб уникнути закулісної гри і політиканства складаю цю заяву, яку через пресу доведу до відома української еміграції.

10. жовтня 1949 року.

Голова ЦПУЕ
Іван Вовчук

БЛАЗЕНСЬКА ЗАБАВА В СВІТОВЕ ГРОМАДЯНСТВО

Коли перед роком пожвавили свою роботу по всіх країнах гуртки прихильників світового громадянства, большевики затривожилися тим що перевели криваву чистку проти ухилу "космополітизму". На позасоветських теренах цей удар не послабив цього мрійницького, трохи снобістично-го і никому нещідливого руху, що своїм прихильникам виставляв "пашпорти" світового громадянства, що не мали значення для ніякої влади на світі.

Ведмежу прислугу цьому рухові робить від початку т. зв. "світовий громадянин ч. 1", американець Герри Дейвіс, що щоб зробити себе голосним, замешкав був у шатрі перед будинком нарад паризької конференції й авантюрувався з поліцією, думаючи викликати тим про себе сенсацію. Цей, для американців може й добрій спосіб самореклами, в очах європейців його осмішував. До явно блазенських сцен дійшло в останніх тижнях, коли толерантна паризька поліція мала досити його почування на городі перед її вікнами і посадила в тюрму на 8 днів за нелегальний побут без паперів. З п'ятдесятка його приклонників пробувала з своїми подушками демонстративно спати в городі, доки поліція не дала їм відповідіншого даху над головою під замком. Ціла ця забава закінчилася короткою судовою розправою, що дала адвокатам нагоду пописуватися в красно-й багатомовстві.

Цілий цей шум не був би варта згадки, коли б те, що всі ці фантасти зовсім безвідповідально не подумали про те, як будуть себе почувати ув'язнені большевиками їхні однодумці за ухил "небезпечної космополітизму", коли до них дійде вістка про те, в які блазенські форми цей нібито "небезпечний ухил" виродився на Заході.

НАГОДА НАГОВОРИТИСЯ

Італійці взагалі балакуший народ, комуністи зокрема. Президент комуністичних решток т. зв. Світової Федерації Профспілок, Вітторіо, відкриваючи конгрес у Генуї говорив своє "вступне слово" від год. пів 4 до пів 10 до дрімаючої зали, чим побив на цілу годину не менш балакливого Тольяті, що на комуністичному збіговиці перед трьома роками говорив лише 4 години.

А все ж таки п'ятигодинною повінню слів не вдалося йому прислонити факту, що ця комуністична Профспілка, що перед виходом не-комуністів мала в 1947 р. 3, 666.000 членів, втратила за два роки 1,782.000.

ДОБРЕ ЗОРІСТОВАНІ ПОЛІТИКИ

„Українська Громадська Пора” з Дітройту подає в ч. 27: „Сурма” у Франції, орган бандерівців проголосив свою концепцію державницької політики на вигнанні, що ніхто крім Степана Бандери, Андрія Мельника і Данила Скоропадського, не сміє ані писнути в тій справі без їх дозволу, бо тільки вони мають всяке право до будови Української Державності. Решта на колінах благатимуть у тих ясних вождів дозволу на яку будь роботу в спрямованій української політики в світі.

Проголошено конкурс. Хто знайде, в якому саме числі „Сурми” і на якій сторінці такі погляди були висловлені, в нагороду за те відбудеться безплатно його портрет у величині тричі більшій від портретів американських погребників.

НАДІСЛАНІ ВИДАННЯ:

БЮЛЕТЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, Ч. 2.

Мюнхен 1949. ст. 71. цикл.

АВАНГАРД, журнал української молоді на чужині, жовтень 1949, Ч. 2 (15) Ст. 24. Ціна 50 пф.

Проф. Г. Ващенко: ХВИЛЬОВИЙ I ХВИЛЬОВІСТИ, Мюнхен 1949, вид. ЦК СУМ ст. 10.

О. В. Мельник: ПІСЛАННИЦТВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, Мондер-Канада 1949, ст. 20.

ОВІД, український ілюстрований часопис (місячник), Буенос Айрес, серпень ч. 1. ст. 16.

ABN-KORRESPONDENZ (німецьке видання) вересень ч. 1. ст. 4, жовтень ч. 2. ст. 6. Ціна примірника 15 пф.

THE UKRAINIAN BULLETIN (півмісячник Пан-американської Конференції (Нью-Йорк, ч. 11-16, ст. 4. Ціна по 10 8м. цент.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЙ

I. Сніжний. Перекладу статті про укр. повстанців не помістило, бо дані „Самді Суару” фантастичні і неправдиві.

Читайте

Літопис УПА

СЬОМИЙ СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ФОНД ПЕРЕДРУКІВ КРАЕВОЇ БОРОТЬБИ

2 шил.: ЧЧ: 1835, 1840, Юрко Д., Вербовий Мих. і М./о.

2 шил. 6 п.: Василь Процишин, В. О., Степан Св., П. М. і Василь Шкв.

3 шил.: ЧЧ: 1833, 1837 і 1839.

3 шил. 6 п.: Красій.

4 шил.: ЧЧ: 1836 і В. І.

5 шил.: Ч: 1630, П. В., Остапів С., Пастушенко В., Петро Запоточний, Григорій Семчук, В. М., Мих. Кінаш і Ст. Поточний.

7 шил.: Москва Я.

8 шил.: Мих. Гора-чук.

10 шил.: ЧЧ: 1715, 1742, 1762,

1763, 1764, 1765, 1766, 1771, 1772,

1773, 1774, 1775, 1776, 1941, 1942,

1943, 1944, 1946, 1948, 1876, 1937,

1953, 1853 (збірка), 1890 (збірка);

Олекса Смичок, Червак Микола, Ковалік Михайло, Чилядин

Гриць, Явір, Максимович, Наконечний М., Тупісь, Василь Фінняк, Білінкевич з друзями, В.

Лупух, Залізняк, Шпак, Лупух, Смоляк, Хлібун О., Станко Д., М.

Цибульник, Марклів, Вовк Волод., Кісфор Карпо, Зазуляк, Андрій Б., Микола Р., Варич Василь, Гузар В., Редаш Т., Дрозд Я., Драчевич Т., Опока А., О. П., Палиога М., Палій М., В. С., В. М., В. Н., Іван Гладкий, Іван Даниляк, Мирон, Харитон Ковальчук, Юрко Куриляк, Микола Федик, Іван Гайдук, М. Гевко, С. Петрушак, Степан Якубець, Тимофій Парчук, В. Клим, В. Серба, С. Гайдук, С. Цебрик, І. Коваленко, Г. Косик, І. Примачук, І. Федишин, А. Петраш, І. Дубограй, Гринько Пичка і Петро Стасюк.

10 шил. 6 п.: Остап Шмелеський.

10 шил. 15 п.: п. Копиця-Михайлук-Профецький-Драгат (збірка).

11 шил. 6 п.: Климовський Я.

12 шил.: Станиця Ч. 4 в Ко-

венці (ст. Орел) Ментух Рондейл, ЧЧ: 1900 і 1901.

13 шил.: Ч: 1880.

15 шил.: Іван Терлецький, Ши-

вентрі (ст. Орел) Ментух Рон-

дейл, Бітущак І. і Форест Тавн

Гостель.

16 шил.: Крилів Владик і Мед-

динський Ст.

17 шил.: Полікарп — Рондейл.

17 шил. 6 п.: Клюнь Іван.

1 фунт: ЧЧ: 1868, 1834, 1903,

1936, 1938, 1939, 1945, 1952 і 1955,

Козолович Д. та Рошко В., Жи-

мій М., Галай Михайло, Ганяк

Іван, Д. Юрій, Мілянич М., Пи-

сарік Осип, Грицишин Григорій,

Касюк Степан, Балицький Кар-

по, Воловець Іван, Кричак Василь,

Храбатин Іван, В. Рожик, Данчук А., Донна Нук Гостель,

Василь Косилович, Возьний Ан-

дрій, Василь Паламарчук, Олек-

са Чурак, Іван Подолян, Т. Д. Л.,

П-ний, Свідер і тов., Дубатовка

Іван, Кривоніс, Шидліч Богдан,

Галіфакс, Сизокриль, Коцан П.,

Пустий, Кубриш І. і Шевчук М.,

Чумак, Чар. В. М., Мороз І., Пе-

тровський Іван і Кімачук В., Дон-

на Нук, Гостель.

1 ф. 1 шил.: Левицький Йоса-

фат.

1 ф. 2 шил.: Ч: 1940 Іносан.

1 ф. 3 шил. 6 п.: Сдолик Е., Га-

ліфакс.

1 ф. 4 шил.: Зварич Іван.

1 ф. 4 шил. 3 п.: Ч: 1998

і Щербак-Граб з друзями.

1 ф. 5 шил.: Федусик.

1 ф. 6 шил.: Завідковський І-

ван і Пласкун.

1 ф. 6 шил. 6 п.: Гостель Яр-
лей Індастріел.

1 ф. 7 шил.: Ч: 1854 (збірка).

1 ф. 7 шил. 6 п.: Малдрик Пе-
тро.

1 ф. 9 шил.: Ч: 1866 (збірка).

1 ф. 10 шил.: Блашків Олекса,
Іванський Степан, Дисяк-Пашке-
вич, Зеленяк і тов., Борис з дру-
зями, Я. Давибіда та друзі і Си-
дорович.

1 ф. 13 шил.: Ющишин Михай-
ло.

1 ф. 13 шил.: Ч: 1760.

1 ф. 13 шил. 7 п.: Нищота В.
1 ф. 15 шил.: Ч: 1862, Бужок
Гриць і друзі і Ч: 1868 (збірка).

2 ф.: Форест-Товн-Гостель, Аб-
бет Рд, Гостель, Менсфілд, Він-
тонів Дмитро, Дуба Евстахій, Ко-
лтун Іван, Попик М., Боровий Мико-
ла та друзі, станиця Ч. 5, Ефім-
чук Б. Галіфакс і Гостель Шах-
тарів Донкастер.

2 ф. 10 п.: Відчук Василь. (збі-
рка).

2 ф. 1 шил.: Синицький Н. Га-
ліфакс.

2 ф. 6 шил.: Аббет Рд. Гостель
Менсфілд.

2 ф. 9 шил.: Барак ч. 13.

2 ф. 10 шил.: Ч: 1978 (збірка).

2 ф. 11 шил.: Ч: 1921 (збірка).

2 ф. 13 шил.: Ч: 1777 (збірка).

2 ф. 15 шил.: Соловій і друзі.

2 ф. 17 шил. 6 п.: М. Білік.

3 ф.: Ковалів, Деберний, Петро
Сулима Гатвейт Гостель Менс-
філд і Гатвейт Гостель Нр. Ман-
сфілд.

3 ф. 3 шил. 6 п.: Ч: 1924 (збір-
ка) і С. С.

3 ф. 4 шил. 6 п.: Скалецький
С. і В.

3 ф. 4 шил. 8 п.: Х. Р.

3 ф. 5 шил.: Криськів і друзі.

3 ф. 7 шил. 6 п.: Гук П. і друзі.

3 ф. 10 шил.: М. Вовк та друзі
і Винничок С. та друзі.

3 ф. 11 шил.: Ч: 1923 (збірка).

3 ф. 12 шил. 6 п.: Сандтофт
Гостель.

3 ф. 15 шил.: Ч: 1767 (збірка).

3 ф. 16 шил.: Ч: 1759.

3 ф. 17 шил. 6 п.: Ч: 1999.

3 ф. 18 шил. 6 п.: Ч: 1761.

3 ф. 19 шил.: 5 п.: Джердж Гри-

горій Віллінгтам Гавс.

4 ф. 3 шил.: Барак ч. 2 Велін-
гур.

4 ф. 6 шил.: Ч: 1922 (збірка) і
Хома Ю. з друзіями.

4 ф. 8 шил.: Вітенко Микола

4 ф. 9 шил. 6 п.: Пропавший і
друзі.

5 ф.: „Золотий Колос (Гостель
Велінгур).

5 ф. 2 шил.: Ч: 1861 (збірка).

5 ф. 5 шил.: Бойко І. з друзі-
ми.

5 ф. 5 шил. 6 п.: Федишин і
друзі.

5 ф. 7 шил. 6 п.: Ч: 1874.

6 ф.: Ч: 1768.

6 ф. 8 шил.: Ч: 1698 (збірка).

10 ф.: Браган Гостель, бараки
ч. 11, 14, 16, 17 і 18 (Велінгур) і
барак ч. 37 (Велінгур).

Всім жертвам В-тво Пере-
друків складає ширу подяку.

Марксизм — опіюм для відірваних від мас інтелігентів!

Ціна 30 пф.